

Zvonko Maković, Izbor iz poezije

ALI

Kad mi je bilo pet godina često su mi čitali knjigu *Max & Moritz* Wilhelma Buscha. Ispod šarenih i duhovitih sličica, na kojima su prikazane nepodopštine dvojice vragolana, bili su stihovi koji su, dakako, objašnjavali ono što su prikazivale sličice. Stihovi su bili na njemačkom, a ispod njih netko ih je lijepim dječjim rukopisom ispisao i u hrvatskom prijevodu. Tu je knjigu krajem dvadesetih godina dobio moj pokojni ujak, a prije nego sam nakon četvrt stoljeća ja počeo polagati pravo na nju, već su je mnoge druge ruke listale i čvale. Od svih sličica i stihova osobito me se dojmio završni distih koji je u hrvatskoj verziji glasio:

Mlinarove ali patke,
pojele su sve ostatke.

Ta jednostavna i okrutna rečenica govorila je o tome kako su skončala svoj život dva mangupa zvana Max & Moritz. Nakon što su zabunom samljeveni, patke su dokrajčile ono što je od njih ostalo. Tu crnu logiku pravednosti nipošto nisam u svojoj dječjoj imaginaciji dovodio u pitanje. Štoviše, ishod priče se na neki način podrazumijevao i nije bilo nikakvih zabuna niti nejasnoća na narativnoj razini.

Zabuna, pravi mali šum u razumijevanju, dolazila je, međutim, iz sasvim neočekivanog aspekta. Aspekta pojedinačnih riječi. U završnim me je stihovima bunila riječ *ali*. Nikako si nisam mogao predočiti što ona znači, što skriva i čemu služi. Na neprestana zapitkivanja, dobivao sam sasvim proizvoljne i neodgovarajuće odgovore. Rekli bi mi kako je riječ *ali* stavljena tek tako na svoje mjesto i da ne znači ništa. Iz takvih bi objašnjenja dolazilo do još većih zabuna, baš kao i znatiželje, pa mi je riječ *ali* postala vrhunskom zagonetkom. Nijedno objašnjenje nisam prihvaćao kao cjelovito, tim prije što sam vrlo lako otkrivao proizvoljnost koja je stvarala još veću maglu oko te riječi. Varljiva nada kako ću jednog dana u školi otkriti pravo značenje riječi *ali* za koju se godinu potpuno izjalovila. U školi sam mogao otkriti samo poraznu činjenicu da je mala riječ *ali* tek jedna od brojnih drugih riječi koje nisam mogao dešifrirati.

Usvajao sam tijekom godina sve više riječi, a ono što je bilo zastrašujuće, bila je činjenica da je proporcionalno rastao i broj nepoznatih i nejasnih riječi. Još kasnije, kada sam počeo ne samo čitati, već i pisati, pa te vještine izabrao i za svoj životni poziv, otkrio sam nešto duboko porazno. To je, naravno, da sumnjam kako ispravno ne razumijem niti jednu riječ koju pišem i izgovaram. Mala, samo naoko besmisleno upisana riječ *ali* u onom prijevodu Buschove knjige, bila je na neki način ključna riječ mogeg života. Kada sam to pričao jednom svom prijatelju, inače pjesniku, otkrio mi je gotovo identičan slučaj. Prva riječ koju je on zapamtio kao svoju sudbinsku riječ, a koju nije razumio, bila je *sam* prvo lice prezenta glagola *biti*. *Ja sam... Sam? Što je sam?* Onda je, baš kao i u mojem slučaju, išlo dalje. Osjećaj nerazumijevanja upotrijebljenih riječi širio se strahovitom brzinom. Svaka nova pjesma, svaka nova knjiga ostavljale su iza sebe pustoš. Ili bogatstvo, kako se uzme. Bogatstvo nepoznatih, nerazumljivih riječi. U usporedbi s mojim prijateljem, ja sam sretnik. Put u nerazumijevanje riječi ja sam ipak počeo s veznikom, a ne glagolom *biti*. Da, to bi se moglo nazvati srećom. Ali... Što *ali*?

(“Prah”)

PORGY & BESS BAND

lagati, zašto ne. ionako su riječi
proizvoljne; riječi koje nisu stvari,
riječi koje nisu riječi. lagati, zašto ne:
riječima. ustajem i prilazim stolu: nisam ustao,
stolu nisam prišao. prekidač radio aparata
ne može van iskočiti: ako ga se pritisne, onda *da*.

riječi i riječi, lagati i ne-lagati. zašto ne bih
lagao? zašto ne bih izgovarao bilo koju riječ
koja me trenutno opsjeda i ne mislim na nju -
za izgovora - sasvim sigurno ne mislim. zašto:
govoriti (ne želim reći) i *govoriti* a ne
govoriti. "govoriti" u sva tri slučaja je laž.

lagati, zašto ne lagati. počeo sam izgovarati
i već sam slagao: perfekt nije prezent.
prezent je perfekt. riječi nisu riječi. riječi
su riječi. lagati, zašto ne? podesio sam usta
kao da ću reći: *tavan*. nisam rekao, usta su
prevarena: lagati, zašto ne. lagati riječi,

riječi slágati u laž. obrnuti ih. popljuvati,
izigravajući nježnost. riječi nisu riječi.
kopile usnice, dim usne šupljine, talog
brbljive memorije: riječi (lagati, zašto ne?)
obrtati s jezika na zube, sa zuba na dėsni,
onda u kovitlac: lagati, zašto ne?

("Komete, komete...")

PRIMJERI

Jedan,

kojega su prepoznali, nosio je
šešir. malo pohaban kaput
imao je našivene džepove i
bilo ga je lako uočiti među ostalima.
o ostalima nije bilo podataka.

Jedan

je uzvikivao “neću se predati”: on je
bio izdvojen iz gomile i pljeskali
su mu. malo podalje druga je skupina
raspravljala o nogometnoj utakmici i

Jedan,

prošavši mimo njih, okrene glavu na
drugu stranu. kažu, jutros je zahladilo,
snijeg ne kopni a nije više bijel. kad sam
prvi puta ugledao snijeg, nisam ga se
usudio dotaknuti,
nekoć je u dokolici govorio

Jedan

kojemu su zalisci bili kovrčavi, tek
gdjegdje prosjedi.
zatim je

Jedan,

kupivši novine, ušao u kavanu;
sjeo,
pogladio se po bradi, prekriživši noge,
pozvao je konobara koji je upravo prolazio.
novine su bile *corriere della sera*.
imao je uredno vezanu kravatu,
šešir je odložio na stolicu, a manžete
njegova kaputa bile su na samom
rubu neznatno pohabane.

(“Činjenice”)

ČINJENICA

prvo što sam napisao,
bila je riječ “možda”.
zatim sam izvukao papir
iz pisaćeg stroja i čavličem ga
pribio o zid.

otkrio sam dvije stvari:
veliku pokretljivost zglobova
svojih ruku i istinitost
rečenice kojoj sam zaboravio
kraj. htio sam jednom reći
slijedeće: “*O what shall I hang
on the chamber walls?*”,
ali, to je već davno
rekao whitman.

ostaje mi stoga da
dodirnem svoj “možda”,
svoju kolebljivu točku
da pomaknem u ždrijelo neke
druge životinje-matere.

(“Činjenice”)

BEZOČNOST

ponekad je osjetio kako ga vrijeđaju:

- “*učtivim obraćanjem*”
- “*izbjegavanjem pozdrava*”
- “*prešućivanjem*”
- “*glasnim dozivanjem*”
- “*izgovaranjem imena krivom intonacijom*”.

ponekad bi udario stisnutom šakom o bedrenu kost kako bi sam sebe kaznio – za pogrešan osjećaj što ga je bezrazložno tištio.

ponekad, on bi izlazio u šetnju,

bez pozdrava, s riječima utisnutim duboko, duboko,

ispod kože;

riječima,

koje nikako nije mogao izgovoriti a da ne osjeti stid što su ga zaokupile upravo one, riječi,

kojima bi druge uvrijedio,

nanijevši im, možda,

bol

srdžbu

potištenost –

- “*mogućim učtivim obraćanjem*”
- “*mogućim izbjegavanjem pozdrava*”
- “*mogućim prešućivanjem*”
- “*mogućim glasnim dozivanjem*”
- “*mogućim izgovaranjem imena krivom intonacijom*”.

(“*Činjenice*”)

I S T I N A

kao bolest kojoj nema lijeka,
kao trava, kao alga, kao trn
zaboden u dlan, kao zeleno
kopito, kao vrući hljeb na čelu
svetog stjepana, kao želudac
pileta i mjehur ribe, kao
glineni patuljak u vrtu,
kao papir, kao staklena vuna
na ramenu, kao plamen iz nozdrva,
kao urna i kao bedem, kao opći
potop, kao bedrena kost i svila,
kao list duda, kao konopac,
kao veliko pero i mnoštvo posuda
na polici, kao trgovina kolonijalnom
robom, kao miris salame, kao
vještačko zubalo, kao konjska griva,
kao kalup za cipele, kao šara
leptira, kao visak u ruci i žezlo
na koljenima, kao zvrk i kao nokat,
kao palikuća, kao unamuno i
tetrijeb, kao vlast i potlačeni,
kao cvrčak na terasi, kao ljeto,
kao krik u snu, kao vilica i nož,
kao mantova i urbino, kao dijete,
kao klada u koritu rijeke, kao
meteor, kao džamija ili labud,
kao krilati čovjek, kao pupak
žene, kao lastavičje gnijezdo
na tanjuru, kao telefon i ris,
kao nos bušmana i makija,
kao kišobran, vaporeto i drvored
lipa u osijeku, kao bademov cvijet,
kao recepcija hotela, kao uteg,
sol i vapneno mlijeko, kao orah,
kao loza, kao nebo i voda, kao
šiblje u svemiru, kao rijeka koja
dere glinenu obalu, kao križ na
raskršću, kao vreteno-visibaba,
kao jedan i samo jedan, kao
pozdrav i kao brisanje ruku
papirnatim ubrusom, kao konzerva,
kao coca-cola i volkswagen, kao
karamel puding i željezo,
kao jedan i samo jedan,
kao sve što sam dosada bio rekao:
kao sve što sam dosada zaboravio
reći, što sam slučajno previdio i

što ne želim reći, kao sve što ću,
možda, jednom reći, kao sve što ću,
možda, jednom drugom prilikom reći,
kao jedan i samo jedan što ponavljam već
po koji puta, kao točka koju neću
izgovoriti nakon zadnje izgovorene riječi
koju također neću izgovoriti jer
sam je, možda, već izgovorio.

(“Činjenice”)

V J E Ž B E

i otvoren prozor?

- i otvoren prozor.

i stvari koje vidiš kroz otvoren prozor?

- i stvari koje vidim kroz otvoren prozor.

i stvari koje ostaju ispred otvorenog prozora?

- i stvari koje ostaju ispred otvorenog prozora.

i stvari koje ne ulaze u okvir otvorenog prozora?

- i stvari koje ne ulaze u okvir otvorenog prozora.

i stvari koje možeš dotaknuti jer stoje ispred otvorenog prozora?

- i stvari koje mogu dotaknuti jer stoje ispred otvorenog prozora.

i stvari koje su nedohvatljive jer stoje iza otvorenog prozora?

- i stvari koje su nedohvatljive jer stoje iza otvorenog prozora.

i stvari koje su blizu i stvari koje su daleko?

- i stvari koje su blizu i stvari koje su daleko.

i otvoreni prozor?

- i otvoren prozor.

i prozor koji nije otvoren, ali bi mogao biti otvoren?

- i prozor koji nije otvoren, ali bi mogao biti otvoren.

i otvoren prozor?

- niti je prozor otvoren, niti bi mogao biti otvoren.

i prozor koji je ispred tebe?

- niti je prozor ispred mene, niti sam ja iza prozora.

niti je prozor otvoren, niti sam vidio otvoren prozor.

niti sam vidio ikakve stvari iza otvorenog prozora.

niti sam mogao bilo kakve stvari doticati ispred otvorenog prozora, jer prozor niti je bio otvoren, niti je bio prozor.

konačno, nisam niti htio spominjati otvoren prozor.

i otvoren prozor?

- i otvoren prozor.

(“Činjenice”)

SJEĆAM SE

na stolu, ispred sebe, vidim pepeljaru
i šalicu čaja. vidim upaljač i netom otvorenu
kutiju cigareta. nešto bliže sebi
vidim papir u pisačem stroju. vidim riječi poslagane
u pravilne vodoravne retke.
vidim kako te riječi izlaze iz stroja
nakon što sam prstima doticao tipke.
vidim sasvim jasno kako se te riječi
odmiču od mene, kako postaju bliske pepeljari
i cigaretama, kako zajedno s papirom zaklanjaju
jedan dio šalice, kako postaju napisane *neke* riječi
koje ću, ako zaželim, pročitati, križati,
gužvati, odstraniti iz svoje blizine.
osjećam kako upravo *to* mogu biti riječi
kojima se mogu služiti.
koje mogu izgovoriti i izgovarati.
riječi koje, napisane, mogu glasno pročitati i,
barem načas, povjerovati da su
moje riječi.
izgovaram ih i bilježim
namjerno rastavljajući jednu od druge,
te riječi koje sada vidim pred sobom.

sjećam se
nekoć sam vjerovao da ispravno ne razumijem
niti jednu riječ i hvatao me strah od te pomisli.
dok ovo izgovaram dogorijeva cigareta na mojem stolu.
polako prisvajam glasove koje čujem
i značenja koja gonetam kao što sam prisvajao stol,
kao što svojatam dim cigarete
ostavljene u pepeljari.

sjećam se
kako sam jutros okrenuo leđa ženi koja
me pred kućnim vratima pitalajesu li to moja kola
ostavljena tik do ulaza.
“ne da bih sklapao unosne poslove na sajmovima”,
bila je rečenica koju sam, nekoć, pročitao
u bilježnici napisanu zelenom tintom.
pouzdana sam mogao tvrditi da to nije
moja rečenica.

sjećam se
da sam već zabilježio, već izgovorio i već čuo
kako upravo sjedim za stolom, kako ispred sebe vidim
pepeljaru i šalicu čaja. vidim upaljač i netom
otvorenu kutiju cigareta.

sjećam se
da sam već zabilježio, izrekao, čuo kako je dogorijevala
moja cigareta u pepeljari,
kako sam znao da sam je ja zapalio,
da je dim, dakle, nešto moje i kako ga mogu osjetiti.
kad sam to prvi puta zabilježio,
sve sam i osjećao. međutim, sada, kad
ponovno bilježim iste riječi,
ponavljam ih, ne osjećam ih toliko svojim.
ne osjećam dim “kao-nešto-svoje”.
ne osjećam dodir prstiju na pisaćem stroju
kao svoj dodir.
ne osjećam –
sjećam se.

(“*Strah*”)

PISANJE POEZIJE

Počeo je, a da ga nitko nije pitao,
govoriti o svojoj nevinosti,
o krivoj strategiji obrane.
Riječi su tekle kristalno jasno
i rezale prostor poput laserskih zraka.
Publika je zainteresirano slušala,
netko je pravio bilješke,
jedna je žena imala čvrsto stisnute
oči i podrhtavali su joj kapci
svako malo.

Onda je najednom zastao,
podigao ruku uvis i ispruženim
kažiprstom nastavio ritam
ranije verbalne paljbe.
Krupne su mu oči bile širom otvorene,
a zjenice su pratile
kratke trzaje kažiprsta.

“Gospodo, vrijeme je da se okonča”,
povikao je čovjek,
kojemu su rekli da je sudac,
i ustao. Zatim su ustali i drugi
vjerujući da je to dio uobičajenog rituala.

Onaj koji je prije izvikivao
(bio je to optuženi?)
reče sasvim mirno,
ne obraćajući se sada nikome,
da mu je zlo,
da će povraćati,
klonuti od iznemoglosti.

Kasno navečer, kad je otvorio
fascikl s bilješkama,
vidio je prekriženu rečenicu:
“Radi se o vrlo običnim stvarima”.
Ispod nje,
ili umjesto nje,
napisao je nešto krupnijim slovima:
“Počeo je, a da ga nitko nije pitao”
i zatim iznad prekriženog “izvikivati”
stajalo je “govoriti” te u nastavku istog retka
“o svojoj nevinosti”.

(“Strah”)

TRAGOVI

kad je rekao *bezvoljnost*, znao je da je to nešto što ga se ovog časa nije ticalo.
pitao se zašto je izgovorio tu riječ i drugo pitanje koje je postavio odnosilo se na riječ *nešto* iz prve rečenice.
riječ *nešto* još je više udaljavala od riječi *bezvoljnost* koja mu se, tog časa, činila stranom.
pitao se čemu uopćavanje, čemu to *nešto*, zašto nije izrekao neku drugu riječ na koju bi se *bezvoljnost* primjereno mogla osloniti, koja bi je objasnila.
neka druga riječ iz prethodne rečenice, još je više odvlačila u općenitost, mislio je i nastojao to glasno izreći.
bezvoljnost je *nešto* što se njega ticalo.
nešto što ga se nekoć ticalo i *nešto* što ga se ipak ticalo onog časa kad je izgovorio tu riječ.
nastojao se sjetiti *nečega* uz što bi vezao riječ *bezvoljnost* i što ga se nekoć ticalo.
nekoć i jest i nije pripadalo njemu, mislio je i to izgovorio u trećem licu jednine.
nekoć nije pripadalo njemu, već nekom drugom koji je to treće lice jednine.
sjetio se nekoga na koga bi se moglo odnositi nešto što bi se zvalo *bezvoljnost*.
kad je pomislio na toga, pomislio je nije li se njega sjetio samo zato što on odgovara tipu bezvoljnika, tipu iz rječnika sa slikama u kojemu su nacrtane figure i ispod toga ispisane riječi.
figura bezvoljnika bila bi fotografija onoga i riječ *bezvoljnost* bila bi pisana velikim početnim slovom.
pitao se nije li nekoć vidio rječnik sličan ovome i, ako ga je vidio, je li u njemu bila riječ BEZVOLJNOST.
nije mogao pouzdano tvrditi da je nekoć vidio rječnik u kojemu je ispod sličice bila ispisana riječ BEZVOLJNOST.
nije mogao pouzdano tvrditi da je osoba, na koju je pomislio onda kad je glasno izgovorio rečenicu "*nekoć i jest i nije pripadalo njemu*" ista osoba na koju sada pomišlja

i zamišlja njezino lice u rječniku sa slikama.
nije sasvim pouzdano mogao tvrditi
da se ijednoj osobi na koju sada pomišlja
može naljepiti etiketa "bezvoljnost".
nije sasvim pouzdano mogao tvrditi
da sada pomišlja na ijednu osobu
koju bi mogao detaljnije opisati,
i kojoj bi išta namijenio pa da, sjetivši je se,
ustvrdi *nekoć i jest i nije pripadalo njemu*.
"nekoć i jest i nije pripadalo njemu" samo je
rečenica do koje je došao razgrađujući
riječ BEZVOLJNOST.
riječ "bezvoljnost" samo je "nešto" što ga se ovog
časa nije ticalo.

(*"Strah"*)

AMERIČKI PRIJATELJ

Sve nastojim zabilježiti.
Kaže: i pokrete želim zabilježiti.
I tragove. I glasove kako ne bi
izvjetrili. Onda polako otvaram
svoje bilježnice, svoje knjige polako
otvaram i ne moram se ničemu čuditi.
Ostupjeli su mi osjećaji.
Kajem se i tražim sukrovca za ove
nedaće. Ove glupe natikače nabavila
sam prošle jeseni. Bilo je to ve" zapisano,
a gospođa koja je pogledala na sat,
zadigavši rukav ogrtača,
jednom je rekla rečenicu
"ove glupe natikače..."
zabacivši kosu s čela i pri tom mislila
s kojom je lakoćom Brenda Lee koračala
na svojim visokim potpeticama što
su pojačavale svaki mišić njezinih
listova, njezinih bedara...
I Brenda Lee, pomislio je,
podizala je visoko ruku kako bi joj
grudi u profilu dominirale kadrom.

Netko je posrnuo prelazeći cestu
i tramvaj je počeo kočiti.
Netko je, jutros, kupio novine
i s osjećajem gađenja pročitao
imena umrlih.
Bezimena lica nalaze se zaštićena
staklom tramvajskog prozora
i njihovi se pokreti doimaju nestvarnima.
Njihovi izrazi govore o upravo nedokučivom.

Nalazio je imena porazbacana,
ali sasvim proizvoljno,
na stranicama džepnog adresara.
Kada je to pokušao dovesti u red,
netko je upravo kriknuo i taj je krik
pripisao prvom imenu na koje je naišao.
Dotičnog znanca zamišljao je kao samoubojicu
koji skače s mosta.
Izbrisao sam tvoje ime iz adresara,
rekao je i na licu mu je titrao
ispitivački osmijeh.
Izbrisao sam tvoje ime,
ponovio je pred ogledalom.
Nastojim sve zabilježeno i zapamtiti,

kaže, i život mi se polako,
ali tako sistematično pretvara u literaturu.
Pogleda na ručni sat "Williams"
te zapiše vrijeme. Zatim se približi
klaviru, izvadi "Camel" cigaretu
bez filtera, upali je benzinskim
upaljačem marke "Ronson" iz 1934.
i hrapavim glasom izgovori
"Sviraj to iznova, Sam!"

(*"Strah"*)

ZAPISI

a)

Nekoliko sam puta izvlačio dopola ispisan papir iz pisaćeg stroja. Gadilo mi se što sam s njega pročitao. Postajao sam bijesan. Htio sam reći nešto tako jednostavno, nešto što sam osjećao samo par minuta u automobilu dok sam skretao s auto-ceste za jedno manje mjesto, a na radiju su emitirali dio koncerta Ingrid Caven. Pjevala je šansonu *Acne vulgaris* Fassbindera i Rabena. Vani je sniježilo i mirisalo na vlagu.

Obišavši jedna kola, počeo sam vikati. Sjetio sam se ceste koja vodi iz Osijeka prema mađarskoj granici. Sjetio sam se jeseni 1956. Učinilo mi se da osjećam miris netom posječene jelke koju je neki čovjek donio za Božić u naš dom i umjesto pozdrava rekao: "Bit će rata." Majka mu je dala novac rekavši: "Sigurno ste nazebli. Popijte nešto."

Onda je jelka postala božićno drvce i na radiju su pjevali "*O, Tannenbaum, o Tannenbaum*" uz povremene smetnje na vezama.

Ja sam sada vikao "*O, Tannenbaum, o Tannenbaum*", a Ingrid Caven je vikala "*Im kleinen Leben liegt der grosse Schmerz*".

Kola su brzala i sniježilo je:

bilo je tako ugodno, tako ugodno.

Mislio sam kako ću za samo nekoliko minuta biti u hotelu i kako ću se uvući u kadu i dugo se pariti.

Zatim ću sići u restoran i popiti vino.

Stara će Fräulein Meier reći: "Sigurno ste nazebli".

Vikat ću sada, sada, sada...

Neću vikati.

Bit ću grub.

Reći ću: "I retrovizor, molim" kao jutros dvjema Jugoslavenkama koje su prale kola.

I stat ću.

I osjećati strah.

I sve to u samo nekoliko minuta dok skrećem s glavne ceste za jedno manje mjesto.

b)

Zatim sam ponovno stavio papir u pisaći stroj i gledao u njega. Onda sam se sjetio da sam negdje pročitao stih:

Lagano snijeg prši, prši, prši.

Isto tako pročitao sam nekoć sljedeće stihove:

*U zimsku noć, kad vjetar
na vlagu miriši, (...)*

Izvadio sam papir iz stroja, zgužvao ga i bacio pod stol. Zatim sam uzeo jaknu, obuo čizme i izašao. Sjeo sam u kola i krenuo prema Zapadnom kolodvoru. Ondje sam podigao kovčeg koji je već nekoliko dana stajao u garderobi. Bilo je 10 sati do podne. Uputio sam se prema izlazu iz grada, zatim na benzinskoj stanici napunio rezervoar i nastavio vožnju auto-cestom. Bilo je prohladno. Sniježilo je. U prvom sam motelu pojeo toast sa sirom i popio vrući *melange*. Primijetio sam da su mi ruke zaprljane indigo papirom i otišao u toilette koji se nalazi u podrumskom dijelu. Ondje je mirisalo na tekući sapun i dezodorans. Iz automata sam kupio

dvije kutije cigareta i sjeo u kola. Cesta je bila gotovo prazna. Primijetio sam u retrovizoru jedan francuski automobil i pritisnuo gumb radio-aparata. Čuvši prve taktove *Melankolične serenade* Petra Iljiča Čajkovskog, sjetio sam se jednog koncerta u Cabaret Le Pigal. Nakon *Melankolične serenade* netko je govorio o Grillparzeru. Upravo su me obišla francuska kola u kojima je bio mlađi par. Bili su lijepi i oboje se smijali. Ona je mahala rukama. Ako ubrzam, preći ću ih do zavoja. Ondje se odvaja cesta za jedno malo mjesto gdje sam nedavno proveo vikend. U hotelu "*Kod zlatnog anđela*" uvijek mogu dobiti sobu, pomislio sam projurivši pored prometnog znaka koji je upozoravao da se približavam izlazu na sporednu cestu. Na radiju je sada poznati glas pjevao šansonu *Acne vulgaris*. Obišao sam Francuze koji su produžili auto-cestom, a ja ušao u zavoj.

("Strah")

DOGAĐAJ

gospodin p. je pravnik u jednoj
važnoj firmi. on stanuje u ružnom
dijelu grada gdje su kuće sive i
monotone. on je mlad advokat i nije

pretjerano ambiciozan. on ustaje
svako jutro u 6 i 15, zatim priprema
doručak za sebe i za ženu. otvara
prozor spavaće sobe; zijevajući

širi ruke. on to radi svako jutro.
on se tako budi. on odlazi u kupa
onicu i rukama prolazi kroz kosu.
tušira se brzo, briše i oblači plavi

kupaći ogrtač. odlazi u kuhinju,
pristavlja vodu za kavu i ukopčava
aparatus za toast u koji vrlo vješto
stavlja dva komada kruha. sada

ustaje žena i također odlazi u
kupaonicu. govori glasno dok podešava
vruću i hladnu vodu. govori
da bi trebalo promijeniti ručnike.

gospodin p. dovikuje iz kuhinje
daaaa... on ulazi u spavaću sobu
i počinje se oblačiti. sada su mu
pokreti žustri, nešto veseliji.

onda odlazi do ogledala koje se
nalazi između dva prozora, a
nasuprot vrata. obukavši košulju,
namjerava vezati kravatu, zatim se

trgne: na prozoru s druge strane
ulice nalakćena je jedna starica
koja očito njemu nastoji nešto reći.
on zbunjeno pušta kravatu i gleda

u staricu. podiže obrve u znak pi
tanja. starica se zaista upravo
njemu hoće obratiti. on proviruje
kroz prozor i viče "molim". starica,

već krajnje srdito, ponavlja: "noćas
se pokvarila svijetleća reklama".

on ponavlja: "molim?" "tu, do vašeg
prozora. treba im javit" - starica

izvikuje nešto mekšim glasom.
gospodin p. sliježe ramenima. ponovno
uzima kravatu i nastoji je vezati.
psuje, jer mu ne polazi za rukom.

'kava je sigurno gotova, sigurno.
toast je sigurno prepečen',
gospodin p. je ljut.
on kaže "da, da".

("Strah")

POREDAK

*postoje tek dvije stvari: praznina
i to obilježeno ja.*

Gottfried Benn: *Nur zwei Dinge*

Tog dana kao da je vrijeme stalo. Utonuo je u ravnodušnost iz koje ga ništa nije moglo pomaknuti. Ustao je, izašao, hodao, vraćao se, a da ničega nije bilo osim radnji koje je već toliko puta ranije ponovio, koje su odavno postale navikom. Onda je ušao u sobu, zaključao vrata, sjeo za stol, nalaktio se i pokušao nešto vidjeti, nešto što je mimo njega, a što ga se savršeno ne tiče.

Vidio sam stvari koje sam već vidio, vidio sam kretnje koje sam već poznavao, vidio sam... što sam odavno vidio – pomisli, uhvativši se desnom rukom za lijevu nadlakticu. Zvukovi koje je čuo već su se negdje nataložili u pamćenju i nije mogao razlikovati njihov vremenski poredak. Htjede reći: sve je bilo i sada i ranije, ali to ne izgovori naglas. Rekao je: i ja sam tako bio i sada i ranije – nisam bio. Čuvši vlastiti glas, pričinio mu se da je to rekao netko drugi u prvom licu jednine misleći pri tom na njega. Taj drugi, koji je izgovorio ovu rečenicu, kao da se i pojavio u suprotnom dijelu sobe, ali odmah i nestao. Štoviše, mogao je razabrati osobine Toga Koji Se Pojavio, mogao ga je opisati i utvrditi kako nema nikakvih sličnosti s njim.

Ušao je zatim u kupaonicu, svukao se, pustio vodu iz tuša da po njemu teče i, dodirnuvši se, shvatio kako ne dotiče svoje tijelo, kako dotiče samo nešto, nešto samo poznato, ali nešto prema čemu nema nikakav odnos. Vidio je kožu koja je na mjestima bila tanka i blijeda i na licu je mogao opaziti tek osjećaj sitne pakosti. Nije to ni znatiželja, ni odbojnost, ni prisnost. Tek radnja koja se ponavlja i ne iziskuje nikakav stav. Tijelo bez osobina, stvar koja postoji i svijest koja se javlja načas da bi odmah iščezla.

Pomisli: poslušna sprava koja reagira na podražaje. Ali reagira pamćenjem. To je rekao netko drugi, reče glasno i primijeti kako se zvuk vode i zvuk njegova glasa dopunjuju. Sagne glavu, desnom rukom čvrsto stisne spolovilo, te osjeti tupu bol koja je ostala i onda kad se istom rukom uhvati za rame.

Voda je klizila po koži i vlažila je: kao hladna, odnosno topla voda, kao nešto što je izvan, nešto što je samo sada, što nastaje i nestaje baš sada. Zvuk vode bio je samo zvuk vode koja teče iz tuša. Tijelo je bilo zbroj pojedinačnih dijelova, ne cjeline koja nešto može i nešto hoće. Zatvorivši slavinu, znao je da ju je zatvorio kao uvijek dotada. Izašavši iz kade, znao je da je izašao kao što je uobičajeno izlaziti. Brisao se i znao da se briše kao uvijek ranije. Uputivši se iz kupaonice, znao je da se uputio u drugu prostoriju kao što se napušta kupaonica. Ugledavši prozor, znao je da je ugledao prozor kao što ga je već vidio. Čuvši zvuk stolice koja se pomiče, znao je da čuje zvuk stolice koja se pomiče. Osjetivši miris netom upaljene cigarete, znao je da je osjetio miris njemu poznate cigarete.

Povikne: ruka koju vidim, moja je ruka. Već sam je vidio. Uplaši se vlastita glasa i izgovori šapatom:

: tijelo koje vidim, moje je tijelo; trebao bih ga i poznavati. Mogao je također reći, ili pak pomisliti, i slijedeće:

: prostor koji me okružuje, meni je poznat prostor: već sam ga upoznao.

Ali to nije ni rekao, niti je na to pomislio. Nije mu tada palo na pamet ni to kako je vrijeme koje je proteklo od časa kad je ugledao ruku na stolu, do časa kad je ugledao novine na podu, vrijeme koje je proteklo i koje je već iskusio.

Onda, kao da je ponovno Netko Drugi rekao:

: stvari koje prolaze, stvari su koje su prošle.

: stvari koje su prošle, stvari su koje će proći.

Stvari su samo stvari. To zaista nije on rekao. Ali ni Onaj Drugi. To je već komentar pripovjedača.

(*“Strah”*)

CARDO & DECUMANUS

Kad sam pomislio da me motre,
naglo su okrenuli glave
tako da su im se ocrtavali profili,
pa, kao po dogovoru, krenuli u
isti čas. vidio sam,
ali sada nisam sasvim siguran,
kako su u samom iskoraku naglo zastali,
i to me podsjetilo na jedan
film: tu su, naime,
ljudi najednom stali, zatim
krenuli, pomakli se, pa opet
svi stali. I tako nekoliko puta.

Jedno sam vrijeme tražio psihičke uzroke
neprestanim usporedbama koje me opsjedaju.
Ništa se, naime, nije zbivalo sâmo po sebi.
Sve je imalo, ako ne ekvivalent, a ono
barem neki korijen u ranijem
događaju. Stvarni je svijet uvijek
bio samo film, knjiga, slika
ili jednom čuvena rečenica,
što se sve nataložilo i čekalo da ponovno
iskrsne.

Sinoć sam u restoranu na Piazza Sforza Cesarini
naručio *osso buco*. Dugo me nakon toga
zaokupljala sama riječ *osso buco*,
jer sam znao da sam je, jednom,
vidio napisanu i izvan jelovnika.

Ovo je na tanjuru postalo toliko
RIJEČ da se okus pretvarao
sve više u miris papira, čak ljepila od
uveza knjige.

kad sam se sjetio da sam kod Šalamuna
našao upravo *osso buco*,
sjetio sam se i drukčije napisane riječi u njega
(*ossa buco*).

Kad sam, jednom, vidio autobus na
širokoj i praznoj cesti,
sjetio sam se odmah jednog
Hitchcockovog filma i ovaj je autobus
bio autobus iz tog filma.

Onda sam opet vidio da me motre
i tada nisu okrenuli glave nego su
gotovo nepristojno zurili u mojem
pravcu. I to je trajalo jedno vrijeme
za koje ne znam točno koliko je bilo dugo.

Bila je to opet samo slika zaustavljenog
pokreta. U jednoj knjizi vidio sam
neki crtež Mona Lise s dva
para ruku postavljenih
jedan iznad drugoga.
Na uglu Via del Babuino i Via dei Greci
vidio sam jednako obučene blizanke
stare oko šest godina.
Jednom sam čitao kako su u
Engleskoj dvije blizanke, udate za
dva blizanca, rodile svaka po jednog
dječaka isti dan i krstile djecu Harry i Richard.
Harry je tako imao isto ime kao
Harry Richmond, Richard kao
Richard Harris. Oni će, sigurno,
poći u istu školu,
iako Harry Richmond nikako nije mogao
poznavati Richarda Harrisa.

(“*Strah*”)

POSLIJEPODNE
(*Freitag im Hotel*)

Kao u nekom napjevu, pomisli, dohvati
kutiju cigareta i s dva prsta izvuče jednu.
Primakne je ustima i, prije nego je zapali,
pogleda na sat. Onda povuče prvi dim,
dugo ga zadrži u ustima i potraži
opravdanje za deset minuta koje čeka
preko dogovorenog vremena.
Bojim se, reče u sebi i otpije gutljaj pića
razrijeđenog otopljenim ledom.
Pomalo bljutav okus u ustima
prevede u svoje trenutno osjećanje.
Zatim je prošla još koja minuta
koju ne htjede pročitati na satu.
Opravdanje je bilo: promet, neki posao,
nešto neodređeno. Opravdanje je bilo izlika
za nešto mnogo jasnije, nešto što se naziva
zasićenošću.

Sada je prošla neka žena pored stola
i za sobom ostavila oštar miris
novog Saint-Laurentova parfema.
Sjela je i pogledom odmjerila goste u kavani.
Freitag im Hotel, pomisli i sjeti se napjeva.
Prošlo je već i petnaest minuta,
nekome su pale novine na pod,
netko se glasno nasmijao.
Pokupiti torbu, na pladnju ostaviti novac za piće,
za sobom zatvoriti vrata, za sobom zatvoriti vrata.
Onda pogleda kroz prozor i primijeti ga
kako velikim korakom prelazi cestu,
kako pogleda na sat i, očito, brzo smišlja
opravdanje.
Kad uđe, sjest će i nešto reći.
Onda će se oboje pogledati,
pa će brzo izaći iz kavane,
pa gotovo trkom do sljedećeg ugla,
pa se nasmiješiti recepcioneru,
pa uzeti ključ,
pa se liftom popeti,
pa otključati vrata,
pa zaključati vrata ostavivši ključ u bravi,
pa se ponovno pogledati.

Reagira se tek tijelom i ništa ne treba reći.
Bolje je zatajiti to što se želi reći
("to se može i odložiti!").

Samo je nepuni sat pred njima i potrebno je brzo sve učiniti. Potrebno je, potrebno je...
I tijela zaista reagiraju brzo,
i koža nervozno titra, i usta postaju suha,
i prepone postaju razdražljive, i grčevito pripijanje osjeća se kao žeđ, i dražkanja rukom postaju načas nježnougodna,
katkad podsjetite na nešto otprije znano.
I oči ne treba otvoriti (“i oči ne treba otvoriti!”),
i kapke čvrsto, čvrsto stisnuti kako bi se sve,
ali sve, skupilo u se,
kako bi bilo, kako bi bilo...
Freitag im Hotel, pomisli i sklupča se,
pa odluči otvoriti oči, pa ugleda pred sobom druga dva oka ukočena pogleda,
i nosnice koje se skupljaju,
i čvrsto skupljena usta kako se u kutovima grče.
Freitag im Hotel. Pa krikne, ali zaista krikne,
pa nijemo opiranje puno iznenadnog bijesa
i otvorene mržnje koja se uvukla
u svaki napeti mišić
u svaku kapljicu znoja,
u odvratnost koja pakosno odbija.

U kupaonici su ručnici netaknuti
i mali su sapuni u papirnatim kutijama.
U ogledalu se pogleda i prvo što opazi
bile su mrežasto raspoređene bore oko očiju,
zatim stanjena koža na vratu ispod koje su žile
naprekle i izdajnički upozoravale na navršениh
trideset osam.
U susjednoj je sobi netko zalupio vratima.
Hodnikom je netko potrčao.
Jednom je netko u snu kriknuo
i onda mu je ona govorila tiho i s puno suosjećanja.
Govorila je o napetosti koje se valja osloboditi.
Baš tako, baš tako...
Onda je pustila vodu u kadu i sa čuđenjem,
i nekom vrsti gađenja,
gledala u vir što se pojavljuje na odvodu.
Stisnuto je grlo boljelo do neizdrživosti.
Ramena su se trzala, a grč je u želucu pekao.
Govorila je, jednom, nekome, o napetosti
koje se treba osloboditi.
Kao krik u snu, pomisli.
Krik u kupaonici postaje nijemi jecaj
koji ne odjekuje. I koji treba progutati,
i koji treba nestati.
 (“kao što voda otječe...”)

I kada sve prođe, popužit će svatko svoju cigaretu.

Pa razgovor o nečemu, pa pogled na sat,
pa za tjedan dana, pa odvojeni izlasci iz hotela
i ulijetanje u taksi,
pa onda prođe osam mjeseci ritmički
vrlo precizno podešenih.
Tik-tak, tik-tak.
Petak u 4.
U pet do pet poziva se lift.
Pa onda prođe osam mjeseci.

Kad se vratila u sobu,
on je ležao na boku, rukom se igrao svojim
spolovilom i gledao preda se potpuno odsutno.
Kad mu je prišla, povukao ju je
i vrlo vješto stisnuo uza se.
I koža joj je zatitrala,
i usta bila puna sline,
i čvrsto je osjećala svaki njegov pokret,
i male, sitne grčeve kako pulsiraju ispod pora,
i jezik koji je kružnim pokretima pratio ritam
što ga je dolje u sebi osjećala.
Očne je kapke imala čvrsto stisnute
kako bi sve, ali sve,
zadržala u sebi.

(*“Strah”*)

IZNUTRA

Ušao je, ostavio za sobom vrata otvorena,
krenuo pravo prema suprotnom dijelu kavane
pomičući pri tom oči lijevo i desno.
Skupljene obrve, stisnute usne i široko otvorene
nosnice pokretao je svako malo kratak, nagli grč.
Zatim je sjeo,
prekrižio lijevu nogu preko desne,
pa odmah desnu preko lijeve.
Rukama je hvatao pepeljaru,
odmakao je,
i uzeo listu pića.
Okrenuo se,
ali samo ramenima i glavom,
duboko udahnuo.
nešto duže zadržao spuštene očne kapke
i iznenada privukao obje noge uza se.
Sklopljene je dlanove ugurao
između čvrsto priljubljenih bedara,
čitavim se gornjim dijelom tijela približio
okruglom stolu i čelom gotovo dotakao mramorni rub.
Malo podalje dvije su mlade žene
razgovarale sasvim tiho
i jedna drugoj pripaljivala cigarete.
Konobar je servirao čaj i dva komada torte
gostima uz prozor.
Jedna je stolica bila suviše odmaknuta od stola,
a jedan list velikog fikusa u kutu napola odlomljen.
On se nije pomakao ni onda kad mu je pristupio
konobar oslovivši ga samo jednom riječju
bez namjere da se udalji.
Vani je neka žena prošla tik do prozora i,
pogledavši se u njemu,
namjestila desnom rukom šeširić,
a lijevom potegla tanki kožni remen
o koji je bio privezan kostimirani jazavčar.
Pa se konobar nakašljao i stisnutu šaku
primakao ustima,
pa nešto glasnije rekao: "Gospodin želi?"
i zamalo da se nije sagnuo da ga pogleda u lice.
Gospodin-koji-treba-nešto-željeti podigne glavu,
zabaci je unatrag i ne otvori oči.
Njegovo je lice bilo crveno i usne su se skupljale
ističući uz krajeve dvije sasvim mlade bore.
Na dugom, fino izbrijanom vratu iskočile su žile,
koje kao da su srasle s plavkastom "Armani" košuljom.
Ispod grčevito snisnutih trepavica pojavila su se dva
izdajnička vlažna puteljka

nesigurno tražeći smjer.
Onda se strese,
sagne glavu i nešto promrmlja konobaru koji se
odmah udalji.
Izvadio je maramicu,
široko je otvorio i načas pokrio njome lice.
Privuče je do nosa,
usekne se, pa ustane i krene prema onom dijelu gdje
je veliki fikus zaklanjao zavojito stubište
što vodi u podrumski dio.
Par koji je pio čaj i upravo načeo
donesene kriške torte,
okrene se za njim,
podigne obrve i u isti čas prihvati
male vilice sa staklenih tanjura.
Konobar je na okruglom pladnju donosio
veliku šalicu *melangea* i čašu vode
tražeći pogledom
gospodina-koji-je-to-zaželio i,
ne ugledavši ga,
uputi se prema napuštenom stolu.
Kad se gospodin ubrzo pojavio,
ispio je melanž,
otpio gutljaj vode
i naslonio bradu u simetrično postavljene dlanove
nalakćenih ruku.
Gledao je pred sebe i žmirkao,
noge je svako malo skupljao i istezao
odgurnuvši jednom stolicu sebi nasuprot.
jedna je žena rekla drugoj:
“Ali na to nisam mislila”
i gasila cigaretu u pepeljari upinjući
čitavu ruku sve od ramena tako da se
široki rukav njezine “Missoni” veste tresao.
Druga joj je odgovorila: “Ali trebala si, znaš”
i nasmiješila se puna iskrenog razumijevanja.
Onda je par, koji pije čaj,
nešto govorio urotnički i dio rečenice
glasio je: “niti dvanaest godina”.
Gospodin-koji-je-zaželio-*melange*-i-čašu vode
nije nikome ništa rekao,
čak ni konobaru koji se približio
očekujući da mu se obrati.
Izvadio je iz unutrašnjeg džepa crni
kožni notes, pa iz njega tanku srebrnu
kemijsku olovku, pa na stranici obilježenoj
vrpcom napisao samo datum i jednu
jedinu riječ,
pa zatim sve to spremio i s izrazom
trenutnog zadovoljstva pogledao kroz prozor.

(“*Strah*”)

NEPRILAGOĐENOST

U času kad sam zaključavao vrata hotelske sobe,
uhvatio me iznenadni strah.
Uplašio sam se širokih mogućnosti koje su se
tog trena otvorile predam mnom
i stisnuo ključ u ruci.
Mislio sam da bi bilo bolje vratiti se
i zatvoriti vrata,
pa provesti to poslijepodne sam,
okružen namještajem i drugim stvarima
na kojima se jasno vidjelo ničije vrijeme.
Ipak sam krenuo hodnikom
i dok sam silazio stepenicama
ponovno se javila ideja o
povratku u sobu.
Sišao sam i ostavio ključ na recepciji
gdje nikoga nije bilo
i izašao na ulicu.
Tek kad sam stao na trotoar,
pa začuo buku koja je u ovo doba dana
bila osobito jaka, stvorio sam odluku
koja mi se, barem za prvo vrijeme,
učinila najprimjerenijom.
Tridesetak metara lijevo od hotela
bilo je raskršće i preko puta kavana u koju sam često zalazio da prikratim vrijeme.
Međutim, shvatio sam da nemam što prikratiti,
da je vrijeme preda mnom potpuno prazno,
potpuno neizvjesno.
Čekajući zeleno svjetlo na semaforu,
stajao sam pokraj trafike
i uzeo nekoliko novina
koje sam izabrao po kakvoći papira.
Ušao sam u kavanu i, prelistavajući novine,
otkrio da sam neke već pregledao tokom dana.
Naišao sam na članak u kojemu se govorilo
o mojoj zemlji i koji sam već jutros pročitao.
Čitajući sada rečenicu po rečenicu,
nastojao sam proniknuti u dublji njihov smisao
pozivajući se na vlastite sudove koje sam imao o
svemu što je ovdje bilo napisano.
Dvije su me stvari zbunjivale i nisam ih se nikako
mogao osloboditi:
moj emocionalni odnos prema nečemu što sam nazvao
“moja zemlja” nisam nikako mogao definirati.
Istodobno, zbrku osjećaja, kojoj sam bio sasvim
potčinjen, vezao sam za vlastitu prazninu.
Tražio sam riječi kojima bih jasno mogao
iskazati svje trenutno stanje,

a jedina riječ koja mi se motala po glavi
bila je NEPRILAGOĐENOST.

Nisam bio siguran na što se ona odnosi
niti odakle potječe.

Više sam bio sklon povjerovati kako je to riječ
koju sam negdje čuo ili pročitao te poput naljepnice
stavio u novi kontekst.

Pitao sam se koliko ima istine u tome
da riječi, kao što je sada *neprilagođenost*,
mogu odrediti moje trenutno stanje.

Onda sam se sjetio kako sam upravo
danas na Naschmarktu, povezivanjem
riječi iz različitih konteksta,
mogao konstruirati čudesno uvjerljivu sliku.

Jedna je Ciganka, naime, ovdje
prodavala najgluplju kramu i ispred
svoje robe imala pločicu s imenom
JOVAN NIKOLIĆ. Upravo u trenutku
kad sam čitao napisano ime,
žena je palila cigaretu
i zatim odložila kutiju na kojoj je
pisalo MEMPHIS.

Sjetio sam se da u Krležinim
ratnim novelama oficiri puše cigarete
Memphis i sljedeća riječ koju sam
pročitao bila je GALIZIEN
ispisana krupnim slovima
iznad vrata jeftine i smrdljive krčme
dvadesetak metara daleko.

I postalo mi je jasno da svi ti
Nikolići, da svi ti *Memphisi*,
da sve te *Galizien*,
uklopljeni u glupi i naoko
ravnodušni savez, nisu ništa drugo
nego humus iz kojega izrasta
riječ NEPRILAGOĐENOST koja mi se
vrzmala po glavi
i koju nisam mogao sebi objasniti.

Čuo sam crnca kako kaže konobaru:
“Pivo, molim” i bilo mi je jasno
kako postoji veza između tog
crnca u kavani i one Nikolićke
na Naschmarktu,
kako i jedno i drugo žive
izvan okvira što sam ga sebi prisvajao
i u kojemu sam se osjećao potpuno svoj.
Zatim sam izašao i krenuo u kino.
Nakon nekoliko godina
ponovno sam gleda “*Easy Rider*”.

U polovici filma ustao sam
i napustio dvoranu osjećajući
nelagodu poput stidljivca u porno-kinu.
Našavši se u predvorju, ugledao sam
telefonsku govornicu odakle sam
nazvao recepciju svojeg hotela.
Kad sam čuo signal “zauzeto”,
odahnuo sam s olakšanjem.
Glasovi ljudi koji su stajali za šankom
miješali su se s bukom automobila.
Kad sam izašao na ulicu
vidio sam kako se oblaci komešaju
i u svojem prividnom kaosu odražavaju
potpuno jasnu logiku,
i kako se noć spušta,
i kako se na zagasitosivom nebu
ocrtavaju visoke dizalice na gradilištu
preko puta,
i kako se veliki plakat s reklamom cigareta
CAMEL, zalijepljen na daščanu ogradu,
doima sasvim nestvarno,
i kako i on ulazi u naznačenu shemu
koju sam tako intenzivno osjećao sve ovo vrijeme.

(“*Strah*”)

AGREGATNO STANJE

Danima sam osjećao strah od boravka
u hotelskoj sobi. Vraćao bih se
oko pet i ostajao obično do sedam.
Osjećao sam kako vrijeme teče
mimo mene. Doticao bih predmete
i zadržavao ih dugo u rukama.
Tim infantilnim nastojanjem
da stvari učinim bliskima,
da im podarim svoju toplinu,
da upamtim njihovu glatkoću ili hrapavost,
samo sam pojačavao osjećaj izgubljenosti.
Tišina me doticala i stezala
i sve sam se više uvlačio u sebe.
Ležao sam na krevetu i pokušavao čitati.
Nisam mogao.
Ustao bih i otišao do kupaonice,
pa ondje slušao vodu kako teče.
Kupao bih se i brisao vrlo dugo.
U ogledalu sam vidio svoje lice
i ponašao se prema njemu kao prema sugovorniku.
U sobi sam sjedao zatim za stol
i pokušavao pisati.
Uzimao bih bilježnice koje sam toga dana
ispisivao u biblioteci i jedino što sam
uočavao bile su linija slova,
debljina pera i crnoća tinte.
Slušao sam zvuk pisaćeg stroja
kako odjekuje i mislio na zidove o koje se
odbija zvuk.
Nalazio sam prašinu na stolu i to me
radovalo. Mogao sam se ljutiti na čistačicu.
Telefonirao sam na recepciju i pitao
ima li kakva poruka za mene.
Kad bih čuo niječan odgovor,
zahtijevao sam da pomno pretraže moj pretinac.
Znao sam da me nitko neće tražiti.
Kupovao sam novine i čitao samo naslove.
Ostavljao sam ih otvorene na kavanskom
stolu i naglo izlazio van. Bio sam tada
zadovoljan, jer sam nešto imao,
a sada to više nemam.
Na ulici sam promatrao ljude i bio
svjestan da ih gledan dio po dio.
Automobili su prolazili, a zapažao bih tek
njihove nejasne obrise.
Plohe boje nisu bile plohe jedne boje.
Jednog me poslijepodneva zaprepastilo

viđenje Parmigianinova autoportreta u muzeju.
Uočio sam, naime, da boju vidim kao
ljusku nezavisnu od forme.
Osjećao sam kako se sve više udaljavam
od svoje okoline.
Odjednom postadoh svjestan da
sebe doživljavam kao metaforu.
Kad mi je to palo na pamet,
uzbudio sam se.
Sjetih se Faluberta. Pojurio sam u knjižaru
i obdje uzeo *Novembar*, te grozničavo počeo tražiti
jedan odlomak kojega sam se mogao sam površno
sjetiti. U obližnjoj sam kavani
na stranici 21. našao sljedeće rečenice:
Sve su te pjesničke rapsodije uspomene na loše knjige, retorička pretjerivanja – ti vaši
bezimeni bolovi. Ali da i sreća možda nije samo neka metafora izmišljena jednog dana u
dosadi”

Izašao sam te na ulici osjetih kako se
tresem, ali ne od hladnoće koja dolazi izvana.
Treslo mi se čitavo tijelo, a zubi cvokotali.
Bilo je oko devet sati i u slabo
osvijetljenoj ulici pronađoh automobil.
Nisam ga mogao odmah upaliti.
Iza ugla je dopirala buka jakih električnih
bušilica kojima su strani radnici probijali
asfalt i kopali kanal za plinovod.
Disao sam duboko zabacivši unatrag glavu.
Nakon nekog vremena osjetio sam kako
me svrbi koža, kako me hvata grč u lijevoj nozi.
Okrenuo sam ključ i začuo bruhanje motora.
Mogao sam sasvim jasno razlikovati
buku motora od buke električnih bušilica.
Iznenada spazih u retrovizoru dio svojeg
lica: oči su gledale ravno u oči.
Ispod očiju vidio se gotovo cijeli nos
i jagodice. Taj dio bio je cjelina.
Stigao sam do hotela i na recepciji
nađoh uz ključ kuvertu.
Stepenicama sam se popeo do drugog kata,
ušao u sobu, sjeo za stol i stavio papir
u stroj. Prva rečenica koju sam
napisao bila je:
Danima sam osjećao strah od boravka
u hotelskoj sobi.

(“*Strah*”)

ISHITRENE ODLUKE

U jednom trenutku, kad sam počeo ponovno prebirati po stvarima, pričinilo mi se da pouzdano znam vrijeme, ime, podrijetlo predmeta koje dotičem.

Tog mi se istog trenutka pričinilo kako su ti predmeti postali neovisni o meni.

Ali, tog sam istog trenutka osjetio kako i sâm postajem neovisan od predodžbi što ih imam o sebi.

U iznenada prekinutom snu ušao si u lift koji se zatim otkvaćio i počeo kliziti.

Rekao je, govoreći ni sam ne znajući zašto, u drugom licu znanac misleći pri tom na san što ga je on imao.

Sada više nemam tog sna, pomislio sam, prisvajajući ga.

Ili bolje. izvan sam lifta i ne tiče me se što se zbiva s onim bivšim.

Izenada prepoznajem čudan način kojim riječi odvajam od riječi i uviđam kako se intonacijom počinjem razlikovati.

Onda, kad iznova izgovaram rečenicu, javlja se potreba za nedokučivim, za upravo otuđenim stvarima, i način što sam ga netom uočio kao razliku, iščezava, postaje klizak, neuhvatljiv.

Rečenicu treba izdvojiti od ostalih: tada ona dobiva neku umjetnu težinu, privid samostalnog značenja.

Malo dalje od sebe primjećujem prizor koji se lako može opisati kao:

žena pripaljuje cigaretu čekajući zeleno svjetlo na semaforu.

Ali, iz opisanog su prizora isključeni: automobil u kojemu se žena nalazi, način koji upaljač približava cigareti, sivkasto-crvena "Missoni" maja u zelenom automobilu.

Zatim:

iste boje jednom viđene na slici Ernsta Ludwiga Kirchnera.

Zatim:

lice koje neodoljivo podsjeća na lice Barbare Sukowe.

Zatim:

tok asocijacija koji uvijek izaziva

divljenje u Malteovim zapisima.

Zatim:

ritam kojim izmijenjena svjetla na semaforu
uzrokuju gibanja – automobila, pješaka.

Zatim:

stvari koje su se nekoć nazivale pouzdanima,
a sada su stvari zauvijek napuštene –
bez osjećaja gubitka, bez sažaljenja.

Tupo, bezizražajno kretanja koje ne pomiče vrijeme.

Riječi koje počinješ čitati s usana načinom
kojim to čine gluhoonijemi.

Jutros mi je otpala potpetica s desne cipele,
rekla je žena, te me zvuk, što ga stvaram
koračajući, dovodi do ludila.

Izlozi u Maximilianstrasse prestaju naličiti
izlozima, pomislio sam, uhvativši
u trenutku izraz lica jednog prolaznika
dajući ga lutki u izlogu odjevenoj u bijelo.

Budućnost nema trajanja,
ona ne naliči vanjskom svijetu što ga razabirem
u samo jednom dijelici sekunde kojim pogled
usmjeravam prema dolje kako bih zaobišao
lokvu gotovo sasvim bistre vode.

Misao na budućnost, te korak kojim se
nastoji izmijeniti smjer kretanja,
poprimaju osobine tek stečenog.

Tek stečenog, ali sigurnog.

Suprotno tome:

razgovor što sam ga sinoć slušao
za susjednim stolom u restoranu
odakle su vrcale netom naučene fraze
na tuđem jeziku.

“*Ich m, ochte sagen...*” Dio rečenice kojom se
želi prikriti nesigurnost.

Nepoznata igračka koja se samo gleda,
koja se ne hvata s dvije ruke,
koja se još ne poznaje kao predmet,
kao fizička činjenica.

Riječ je samo o tobožnjem,
riječ je o još neiskušanom.

Pomisao na to izaziva neku vrst sažaljenja.

Stvari, kojih sam se tako lako oslobodio,
kao i predodžbe koju sam imao o sebi,
ne izazivaju samilost.

Ali taj gubitak ne pobuđuje niti radoznalost.

Bilo bi korisno postaviti natpis:

*“Pažnja! Užurbano razumijevanje!
Treba se kloniti!”*

U izlogu turističke agencije plakat-fotografija:
“DOLOMITEN.

Sonnenuntergang bei den Drei Zinnen.

Lavaredo. 3003 m”

što podsjeća na razglednicu poslanu iz
Santa Croce del Lago prošlog ljeta
na kojoj je isti motiv popraćen
tekstom na poleđini.

Sebe odjednom počinjem shvaćati kao
lice kojemu je upućena razglednica,
ali isto tako i kao lice koje je netom
vidjelo plakat prepoznavši u njemu
nešto odavno poznato.

Mali procijep koji dijeli ta dva lica
poprima osobine upravo izabranog,
upravo stečenog.

Između dva koraka netko je povikao
na dijete koje se uputilo prema ulazu
u robni magazin.

Netko je, drugi, izvadio češalj
iz gornjeg džepa sakoa i,
približivši se izlogu,

počeo dotjerivati poduže zaliske.

Dva banalna fragmenta koja mijenjaju svijet.

: dvije krajnosti koje ne protuslove:

: dvije radnje kojima daješ osobine izopačenosti:

: dva djelička duboke tipiziranosti:

i dvije samostalne sile koje su te sapele
svojom šupljom beznačajnošću.

Onda se jedna ruka približava vratu
i prsti lako dodiruju kožu.

Gesta puna mekopute nježnosti,
nijemog erotskog naboja koji se želi podijeliti.

Razmaknute usne dotiču ono mjesto

što su ga prsti netom milovali

i vršak vlažnog jezika izaziva osjećaj

nenadane pohote koja prozui cijelim tijelom.

“COITO, ERGO SUM”

bio je grafiti citiran u jednoj knjizi.

Strast, silovita prisjećanja, kratkotrajni trzaji,

ponekad davanja bez nade i proturječja,

ponekad pamćenje puno naprslina,

klizava svijest o prisutnosti, nikad hinjena radost, nikad tobožnja želja.

Stanje ukočenosti, kristalno jasnih slika

u kojima neprestano netko drugi mjeri vrijeme,

gdje između jedne i druge slike,

kao u kaleidoskopu,
postoji jasno uočljiva distanca.
I stvari postaju zaista bivše.
Mirno tijelo puno odsutne zebnje,
neiskušana strategija, nešto što podsjeća
na iskidanu fotografiju koju krišom
slažemo – bez predodžbe o ishodu.

Napokon, kažem napokon...
Bez neke drukčije, dublje primisli,
pa sporo, veoma sporo spuštanje očnih kapaka
ispod kojih se razmnožavaju neobično
zbijena, kratkotrajna prisjećanja.
Ritmički se zatim pravilno izmjenjuju stanja
zebnje, vjere u bezumnu radost koja se
nalazi samo u literaturi,
ukliješteni pokreti,
pribojavanja,
strah od neposrednog,
duboki promašaj koji kuca na vrata,
izopačena poslušnost,
silovito odvajanje koje prozumi u tren oka,
bolesna ovisnost,
panična bojazan od “sada i nikad više”,
pritegnuta stanja koja tjeraju na izvršenje obaveza,
neželjena svijest o vremenu koje se
identificira s radom srca,
nagovještaj da negdje postoji netko
tko će te nadomjestiti kad za to dođe čas,
kad vjerojatna mogućnost postane sasvim
izvjesna nemogućnost,
zbroj zabluda kad postane opće mjesto,
pozitivno i negativno kad se uzimaju proizvoljno,
posebnost izigrana šansa,
nametnuto stanje kad se podnosi
bez imalo želje za izmjenom,
prohtjevi kad se izjednače s nuždom,
žudnje s običajima,
u sugovorniku kad se počinju mrziti vlastiti
nedostaci,
okrutnost kad postane
iskušana vrijednost,
svijest o sebi kad se može iščeprkati noktom,
slučajan neuspjeh kad se doživljava kao kazna,
osobni nazor kad postane općom normom,
zbilja stanje vječite pripravnosti,
a strast nešto što se dariva u obrocima.
Spokojno nadiru rečenice, kao:
“*Mirno, dušo moja, mirno...*”
Ili: “*Ja sam.*”

Ili: “*Ostanimo još.*”

Ili: “*Trebalo bi*”.

To izaziva ganuće, neku vrst ganuća
i pobuđuje obeshrabrujući način razmišljanja
koji često graniči s tupim predavanjem,
malaksalošću, bezizlaznim kretanjem
u kojemu je samo vjerojatnost moguća i stvarna.
Razotkriva se zatim becilnost svih
ranijih povoda, pokušaja da se stanje
stvari dovede u prividan red,
da se izmigolji iz kaosa,
da se kradomice prikrije osjećaj vlastite glupavosti.

Kad se otvore oči,
tad prizori dobivaju novootkrivenu težinu,
pa tutnje, privučeni sjećanjem počinju zračiti
bez ostatka, doimaju se neobično trajnima.
Male iskričave svjetiljke unose red,
bistri spokoj u nerazgovjetnu pustoš.
Prihvaća se sve s čuđenjem.
Vlastito trajanje isključeno je iz općeg kretanja.
Ne postoji “uvijek”, ne postoji “nikada”.
Jednim će se pokretom smiriti razlike
i onda se spokojno usidriti,
šćućuriti između subjekta i objekta u rečenici,
postati nalik vezniku,
ne baš sasvim neohodnom spletu zabluda.
Trenutno me nijedan drugi oblik ne može
zadovoljiti kao ovaj što sam ga nenadano otkrio.
Pomisao na promašaj, podjednako mi je strana
kao i želja za uspjehom.
Te prihvaćene krhotine daju mojem trajanju
jedan potpuno nov smisao:
životne funkcije grabe jednim zahvatom
sve o što se i ovlaš očešu.
Jezik se počinje osjećati,
imati u trenucima neprestanog naviranja,
buđenja.
Jezik koji teče nesputano,
koji klizi po površini.
Koji hvata prostor sasvim lagano,
koji bez imalo otpora otima vrijeme što prolazi.
Koji sve uzima bez vidljive sile.
Koji gospodari situacijom.

(“*Ime*”)

OBIČNE STVARI

*"u stanju da budem nitko
i prazan
i smiješan..."*

Henri Michaux

Vrijeme koje se okrenulo u prijetnju -
Vrijeme koje je postalo neopozivo -
Vrijeme koje se nazivalo: Ja odlazim -
Vrijeme koje je još znalo iznuditi
Vrijeme koje žureći ostaje nepomično -
Vrijeme u kojem se može reći: što dalje?
Vrijeme koje se spušta u ruku i zatim
hvata kao predmet.
Vrijeme - što misliti o njemu?
Kad se ruka stavlja na čelo -
Kad se gleda pred sebe tupo, obeshrabrujuće -
Kad se šuti i razumije do tančina -
Kad se, uzmaknuvši ustranu, uoči
posljednji dah koji je upravo posustao -
Kad se smrkne i iznenada prepoznata dosljednost -
Kad se osluškuje jecanje i pouzdano zna
da je to nešto vlastito -
Kad se stranac strancu povjerava bez ustezanja -
Kad se ugleda nekog tko zariva glavu u šake -
Kad se, zatim, svojoj glavi daju netom viđene osobine
Kad se u poviku "Ja sam" otkrije bestidnost -
Kad se ravnodušnost skrutne u neprobojnu ljusku -
Kad se, zatim... što zatim?
Ustane sa stolice,
učini svega dva koraka i u tom pomaku
otkrije vrijeme što je isteklo.
Zatim, iz osjećaja straha, zastane ukočeno.
Kad se, zatim, na stolu ugleda muha koja svojim hodom
ocrtava obrise šalice ranije ispijenog čaja,
a upravo viđeno izgovara u pluskvamperfektu.

Stvari se ukazuju kao bespriječna bića
ispunjena prazninom.
Prazninom koja boli,
koja se svaki čas može doživjeti kao tuga,
a hodanje po sobi samo kao izazov.
I tako se priče o nečijoj nesreći
neprimjetno usaglašavaju
s vlastitim pomacima.
Rastvorenih se očiju gleda
ravno pred sebe.
Tu prozor odvlači u beskraj
i kuće se vide kao pravocrtno

nizanje besmislenih pitanja.
Dobro poznata nesigurnost
imenuje se glupošću,
kukavičlukom punim podsmješljivosti.
Netko je ulicu prešao
- potpuno nečujno -
a iznenadni zvuk što dopire negdje iza leđa
postaje gotovo potresan.
Pitanja puna samoljubivosti,
nepristajanja na diobu,
neodlaganja za budućnost.
Gutanje pljuvačke postaje jedini nadražaj
s okusom vitalnosti,
neka vrst zakrčljalog bodrenja
i jedva moguće požude.
Osjećati se vječno u prolazu
potiskujući tjeskobu koju još
nitko nije prepoznao.
Čvrsto prijanjajući o potpuno
proizvoljno uporište:
odakle se može glasno kriknuti,
gdje se vrijeme mjeri dodirima.
Sušilo za kosu, telefon,
hladnjak, polica s knjigama
postaju predmeti koji klize iz prezenta u perfekt.
Istodobno su i nadomjestak za
nešto što je moguće imenovati s
"ja sam ovdje"
i "bio sam otišao...".

Ruka se shvaća kao netom izraslo
ticalo.
Izdvojeno u kadru
poprima osobine nametnute žrtve
prema kojoj se ne gaji nikakva sućut,
koju krajnje površnim pogledom
uvlačimo u zalihe pamćenja.
I tu ostaje.
Kao jednom određen pojam - "nametnute žrtve".
Vrškom prstiju prelazi se površinom stola.
Daleko na cesti iz jedne kretnje nadlakticom
i ramenom prepoznaje se djevojka
koja će odmah zatim iščeznuti s vidika.
Ali onaj njezin veoma lijepi pokret
signalizirao je ime i sve što se
pod tim podrazumijeva.
Malo kasnije netko je povikao,
netko posnuo zakoračivši na stepenicu kućnog ulaza.
Viđeno se posvaja za vječnost.
Zatim sistematično unosi u formular

naslovljen sasvim obično -
OČAJ.

Prema tom se osjećaju odnosi
gotovo ritualno:
revnosno ga obogaćujemo
sve novijim i novijim senzacijama,
neprikrivenim pojavama koje dotiču tijelo
izuzetno izoštrjenih osjetila.

Osjećaj odnjegovan na dosadi -
sada već potpuno preciznih simptoma.

Zakoraknuo bih, pa se vratio,
pa iznova krenuo korak-dva naprijed,
pa onda opet stao.

I tako u nedogled.

Pri tom osjećao kako se vlastita nesreća
stješnjuje ispod čvrstog i neprobojnog sloja -
kristalno prozirnog tako da se gustoća koju skriva
ukazuje kao čista praznina.

("Ime")

NASLOV: IZOSTAVLJEN

Tvoje lijepo pisanje ide mi polako na živce,
rekao je.
Rečenica se nadovezuje na rečenicu,
a riječi počinju naličiti vojsci spasa.
Posjedni Ljepotu sebi na koljena.
Ne uviđaš li da je gorka?
Nekoć, ah nekoć!....
koje li tromosti u tom izobilju,
neke samožive, gotovo podle lakoće
kojom se kaže sve što se namjerava reći.
Iznenadne prevare, želje da se odstupi,
u mislima kad se slučajno počinju rojiti slike,
još uskomešane kad ih počinjemo buncati,
kad se doimaju nezgrapne
izazivajući svrab.
Gledam kroz prozor hvatajući se za rame
- (gesta puna autoerotičnosti) –
i prizor teško da se može imenovati.
Uhvatiti stanje, rez među kriškama
koje promiču,
i to stanje,
to što je, ustvari, neuhvatljivo učiniti dostupnim.
Dostupnim meni? Tebi koji pitaš?
Ne znam, ne tiče me se, kažeš,
i nastojim barem ovo resko nijekanje
zadržati za sebe,
ne dozvoliti da izmakne.
Konačno, prostor između nas nastanjen je
ipak riječima na koje polažem pravo.
Riječima koje vidim kako blistaju.
Potrebno je tek skinuti ih s obzora.
Riječi, te riječi...
Sve što klizi oslobođeno je želje za otporom,
barem prividne želje,
sve što je bespomoćno skloniti ustranu,
jednostavno prepustiti sili teže.

Na zelenoj visoravni samo pasatiri okruženi stadom.
Slika zamjenjuje sliku,
bez zvuka, u tišini nalik iznenadnom buđenju
u rano jutro.
To stanje svijesti koje traje
nepoznato dugo, to stanje koje je *između*.
Ruka će zatim okrenuti stranicu,
netko se početi sjećati.

Kao iz istraha prelazim u drugo vrijeme:
nepouzdana futur koji me lišava
riječi kao što je, na primjer, “nekoć”.
Neiskušano stanje svijesti,
stvari u gluhom vihoru
koji nudi neko priglupo nadanje,
koji dolazi bez zastajkivanja.
Osvrćeš se i primjećuješ udaljenost
između dva predmeta.
zatim tu udaljenost imenuješ vremenom
što protječe.
Želiš se ovdje utisnuti, usidriti,
naći malo sklonište
kao da su te iskrivljene starudije ikakav zalog,
kao da će ti itko zajamčiti pojtajno žuđeni užas.
Netko je pred vratima zastao,
teško dišući hvatao se za srce.
Ispod potplata povećih cipela
škripao je pijesak i taj zvuk,
ukoliko se pojača,
možeš doživjeti kao savršenu okrutnost.
Netko izbacuje tečne fraze kojima druge nastoji
obmanuti, sebi pribaviti osjećaj sigurnosti;
“danas, dakle, prolazi danas!...
ispunjavam dužnosti koje su mi nametnute”.
Slika ponovno zamjenjuje sliku:
na zelenoj su visoravni sada dva dječaka.
Jedan leži nalakćen, drugi iza njega sjedi
zagledan u daljinu;
u pozadini blještavo bijeli vrhovi
grebenastog stijenja –
“*Ferien in Tirol*”
Heinricha von Kralik-Meyerswaldena.
Ali bilo je krajnje jednostavno
poistovetiti ovu sliku s viđenim:
bezvremeno i cjelovito,
ne čuje se ni glaska.
To je upravo *stanje* koje mrvli predmet
ispred oka i slika postaje
tečno, brzo, letimično prisjećanje.
I što zatim? I što zatim?
Otvaram usta kao da ću kriknuti.
Netko šapuće: u nijemom filmu nema glasa.
Baš kao ni u iznenada prekinutom snu.
Tek čuđenje, grimase što zamjenjuju riječi.
I to onda traje tek neznatno,
tek da posegneš za nekoć viđenom slikom
koja se tobože pojavila.
Ali koja napinje pamćenje,
koja izopaćenost izvrće u krepost,

dosadu u radoznanost.

(*Ime*)

LETIMICE

Čuo sam kako je netko rekao:
“Sve se dešava kao da je kretanje”.
Iznenada sam osjetio veliko nestrpljenje,
želju da se zaustavim, da se istrgnem iz
ove rečenice koju sam doživljavao kao
prostor što mi je nametnut,
a koji me svojom nedorečenošću draži,
izaziva i odbija.
Sve se ne dešava kao kretanje,
već tek da je.
Upravo to nejasno “kao da je”
odvlači u krajnost koja se dostiže.
Skrećući pogled ustranu nastojim odstupiti iz
rečenice, reći joj neko neodlučno “ne”
dok istodobno jasno vidim granice vlastita hoda,
snagu koja otvara, nepoznati cilj kojemu se plutajući
stremi.
Zastanem očekujući neke druge riječi,
neke nepoznate stvari koje se pojavljuju iznenada
i koje trebaju poprimiti izgled pun srčanosti.
Umjesto toga tek površan pogled u koji uviru
klizavi trenuci, u kojemu sve poprima
svojestvo varljive zamke,
opsjenarskog zagrljaja,
gdje sve počinje naličiti na nestvarnost
praznine.
Kao da se sve samo ukazuje,
kao da dolazi ispod
sjenâ koje prikrivaju lice.
Potrebna je tek brutalna sila koja će
između riječi i riječi,
između stvari i stvari,
između trenutka i trenutka
utisnuti neku predusretljivu prisnost,
želju bez oslonca, slatkoću brbljavosti.
Između dva lista struji zrak.
Netko uskače u razgovor želeći svojom upadicom
izmijeniti njegov tok.
Netko drugi nedvosmislenom kretnjom upozorava
na opasnost.
Upravo viđenom pridaju se izuzetna svojstva,
svojstva koja pomiruju vrijeme,
svojstva kratkotrajne suglasnosti.

U želji da se oslobodim rečenice koja mi se
tako snažno nametnula,
osjećam da se sve više za nju vežem.

Vlastito disanje postaje tek dijelom ovog izuzetnog stanja.

Pogled na krošnju savršeno se uklapa u "kao da je kretanje".

Nikakvih jasnih glasova izvana.

S vremena na vrijeme zvuk automobila, škripa stola kad se na nj nalakti, zvuk stolice koja se pomiče po podu, i sve to ostavlja dojam unaprijed smišljenog, unaprijed sračunatog čime se tek želi izmigoljiti u željenu prazninu.

Negdje pročitana rečenica, koja sada iskrsava sasvim nenadano, samo otežava pokušaj bijega.

Dio rečenice glasi: "... nemati više oslonca u životu i biti oslobođen samog sebe."

Kada je prvi puta pročitana?

Kada je zadobila težinu koju sada nosi?

Tko ju je prije već pročitao i je li ikada zračila tako oporom žestinom?

Onda se otvaraju vrata, netko ulazi noseći sa sobom čitav niz potpuno novih okolnosti i, umjesto potrebne šutnje, pruža izbor: hvatati se upravo izrečenih riječi, ili ih uklopiti u one koje postaju morom. I kada se shvati da izbora, ustvari, i nema, preostaje jedino da se mirno sluša čudeći se pri tom kako je malo potrebno da se riječima nadomjesti sasvim očita odsutnost.

"I tako, još koliko dana?"

Ni pitanje, ni odgovor.

Ni tu, ni tamo.

Vani vjetar jedva pomiče granje. na kolor fotografiji rascvala voćka u prednjem planu, krošnje skošene udesno. U dnu tijesno skupljene kuće s tornjem i još dalje visoko brdo prekriveno snijegom. Na radiju netko govori birajući krupne riječi kojima ne uspijeva prikriti besramnu laž. I zatim?

I zatim netko skida šešir, odlaže ga na plišanu stolicu, netko ponavlja "kako molim?", netko drugi hropćući kašlje držeći se dlanom za čelo. Ustajem od stola prije nego što ću napisati

“Vrijeme, koje polako odvlači u vrtnju punu
zebne, nesigurne sreće koja se nikada ne otvara
do kraja, koja ostaje tek u natuknicama.”
Potpuno bijel oblak promiče iza krošanja,
zastori se pomiču sasvim lagano,
dolje na puteljku žena objašnjava nešto djetetu
koje stoji životinjski poslušno.
Tek malo kasnije ono će neobuzdano kričati
lamatajući rukama,
žena će ustuknuti,
vrata se iznenada zatvoriti,
pepeljara može svaki čas pasti na pod,
netko iznenada može umrijeti,
netko pomisliti da je spašen.
I sve, sve se dešava kao kretanje
u kojemu je sve potpuno, u kojemu se pomaci
sabiru u neku uzvišenu točku –
sretan san.

(*Ime*)

STANJA, ODNOSI...

Mogao bih već imenovati to stanje
koje je došlo tako iznenada,
tako neočekivano lako.
Mučnina, gađenje, sasvim bezumni strah,
žestoko opiranje svemu što dolazi sa strane
sa željom da se nametne...
kao da je počelo otjecati iz mene
otkrivši prethodno sitnu naprslinu,
neko nepoznato mjesto
kojemu se odjednom pridaje posebno značenje.
Nesposobnost da se rečenica iskaže cjelovito,
da se ugledano već može kazati –
- sve se to polako runi,
zamišlja kao pijesak što u tankim
nizovima prolazi između prstiju.
U sebi izrečene pogrde,
psovke upućene bliskim ili potpuno anonimnim licima
koja su se uočavala samo kao *lica*:
bez težine, bez trajanja;
lica koja upravo gube svoja imena;
lica zaboravljene stvari.
Netko govori o smrti bližnjega
načinom koji odaje olakšanje.
Netko primljenu obavijest
jedva da je zapamtio.
Netko postaje upravo svjestan
da su mu izbrojani dani.
Biraju se riječi poput novčanica koje se pružaju
blagajnici na izlazu iz samoposluge:
riječi koje ne označavaju predmete,
već rutinsku radnju bez stvarnog sudjelovanja.
Radnju potpuno nedefiniranih odnosa.
Ono što je pri tom zaista važno,
ostavlja se nedirnuto u sebi:
postaje vremenom beskorisno,
postaje neželjeni višak,
čak tegoda koja se ipak mora nositi dalje.

Noćas sam se iznenada probudio i osjećao kao
netko drugi.
Strah, mora, užas koji ritualno postavlja
na posebno odabrano mjesto...
bilo je to zaista osjećanje koje se želi odagnati –
u prostor drugoga,
prostor koji ne želimo dijeliti.
Onda se vlastiti doživljaji prebacuju

iz prvog lica jednine
u bilo koje drugo.
Onda – kad se to želi iskazati,
kad se nastoji lišiti egzistencijalnog balasta,
kad se vlastita sudbina pretvara u zamjenjivu robu,
kad se, jednostavno, u riječima vidi
jedini izlaz da se iskoči iz vlastite kože
koja stešnjuje do bolne neizdrživosti.
Ali, odjednom sam poželio otrpjeti to stanje,
otrpeti kao svaku bolest
s gotovo dirljivim samopouzdanjem.
Možda vjerom da je to neminovan način
koji nam pomaže da se osjećamo više svojima.
I to je trajalo i postalo mučnom navikom.
Ustajao sam iz kreveta,
počinjao je novi dan koji nije obećavao ništa drugo
osim da ga treba nekako preživjeti.
Bez želje, bez prohtjeva, bez opiranja.
Vrijeme je svakog jutra bilo nadmoćno i nepobjedivo.
Svakog se jutra činilo da kiša može pasti svaki tren.
Mogla je pasti, ali se uvijek zadržavala na prijetnji.
I svakog jutra neizdrživa bol
koja je iz glave tjerala sve,
koja se širila i u kratkotrajnim trzajima
napinjala lubanju iznutra,
postajala teška tako da se mogla osjetiti
kao nešto živo prisutno,
nešto što ima volju, traži smisao,
nešto što bezuvjetno nastoji gospodariti.
I svako jutro ista povraćanja,
uvijek isti osjećaj da tijelom
upravljaju potpuno nejasne sile koje naviru,
pa se povuku dajući do znanja
da nisu iščezle zauvijek.
Zatim
hodanje,
traženje,
nenalaženje,
bezuspješno nastojanje da se odagna vrijeme.

Kupovanje novina samo zato da bi se kupile novine koje se odmah zatim bacaju u prvi koš.

Trenutačno zadovoljstvo što se može reći “proveo sam deset minuta na klupi u parku”.

Svaki se šum, svaki glas lijepio za kožu i tu ostajao trajno prisutan.

Pomisao na ljubav, na kratke, letimične želje za pražnjenjem, izazivala je tek gađenje.

Ništa, ništa, ništa.... otrpjeti to duboko Ništa s potpuno bistrom sviješću.

Ne tražiti opsjene, varljivu sreću koja golica izvana, iznutra, koja struji krvotokom.

Negdje na klupi sjedi žena
i upravo odlaže ručnu torbicu s uzdahom:
pomicanje ustranu nečeg što se naziva
posjedovano.

Negdje, malo dalje, starica hoda sa štapom
držeći u ruci remen o koji je privezan pas.
I to se naziva *viđeno*.
“Ne umišljajmo da smo netko drugi”,
rekao je netko potpuno nepoznat.
I to sam, jednom ranije,
zapisao u svoju bilježnicu s ponosom.
Ponovno iskrsava ta rečenica,
sada kao istrgnuti komadić novina s oglasima.
Negdje, - u Zagrebu? – prolazi vrijeme
kojemu ne pripadam,
a toliko bih ga želio *posjedovati*.
Negdje, - na otocima? uz obalu? u Dalmaciji? –
već je procvjetala brnistra
čiju žutu i zagasito zelenu boju
osjećam kao jednom *viđeno*.
“Kao istrgnuto sjećanje”,
jednom je rekao netko ne trepnuvši okom.
Nostalgija nimalo glupa
i vrijeme puno svečane kolebljivosti.

(“*Ime*”)

M I M O

Otvorio sam vrata i, zastavši na pragu,
opazio kako svoje male pomake
doživljam kao nešto savršeno klisko,
nešto lišeno odluka, lišeno pristajanja.
Vani je protjecalo vrijeme
koje sam sasvim jasno prepoznavao
kao gomilice događaja,
nečeg meni stranog,
nepoznatog i nedohvatljivog.
Ali isto tako i nepriželjkivanog.
Viđeno sam prisvajao tek u odbljescima:
bez prohtjeva.
Odbljescima upućenim nekom drugom koji
bi trebao biti ja,
ali to nikako ne može
niti to želi.
Nedefinirana svijest o vlastitoj praznini
pojavljivala se puna samodopadnosti.
Ono ispred, ono što se jasno moglo vidjeti
s mojeg praga, bila je tek neželjena daljina,
drugi pol jednog istog vremena koje
protječe zastajkujući.
Jedan kratak trzaj dovoljan je da
glatka opna stvarnog naprsne,
a iz finih pukotina da nahrupi strah –
taj jedini pravi osjećaj koji povezuje
viđeno s onim koji vidi.
Ali ne: nastoji se zadržati mir,
nastoji se ne remetiti tako dobro
iskonstruiran odnos pun dubokog nepripadanja.
Okrećem se i ne vidim nikoga iza sebe
kome bi bile upućene ljeskave krhotine
koje mi prolaze kroz oči.
Netko pokazuje rukom
na nekog tko prolazi.
Netko se zaustavlja u želji da se
nekome obrati i, kad to ne uspije,
svom licu nametne izraz prigluposti.
Netko, tko samo poskakuje u mjestu,
zaklonjen je slučajnom utjehom.
Netko, potpuno slučajan,
potpuno slučajno otkrije davno prikriveni prezir.
Iz nijemog čuđenja polako izbija
zbunjenost.
To prije svega.
Zatim – neočekivana radost
što se može stvarno lučiti od izmišljotina.

Zatim sumnja u ispravnost takvog kategoriziranja.
Zatim opet panična bojazan
da je sje ipak nedokučivo.
Onda mirenje,
onda tupo predavanje,
onda se opna iznova skrućuje i stvari postaju
daleke, daleke...
Dvije zone nalik magnetskim poljima
bez snage privlačenja;
dva svijeta koja čak niti ne protuslove.
Dva bića koja su odavno
iskusila vlastitu prolaznost.
Dva događaja
koja se uvijek opredjeljuju za poziciju *mimo*.
Ni povrh, ni nasuprot.
Baš tako: biti na poziciji *mimo*.
“Baš tako: biti na poziciji *mimo*” –
To nije iznova napisana rečenica.
To nije rečenica.
To je biti mimo svega napisanog.
To je biti i nesvjesno etko nepoznat
i sebi i drugima.
To je rečenica nekoć napisana.
To je samo rečenica.
I to je, i to bi bilo, možda,
tek ono što se navikava razlikovati.
Izdvojeno – u okviru vrata.
Izdvojeno – na ulici koja se vidi s vrata.
Usredsređeno na svoje male sakupljačke strasti
koje netko imenuje stvarima
što teku kroz vrijeme.
Stvarima koje bi se migle mimoići.
Stvarima koje se polako tope,
koje se bez sjećanja uvlače u riječi.
U riječi pune mirnog pribojavanja.

(“*Ime*”)

NAOČIGLED

Sjedim ovdje i znam:
ove stvari što ih gledam
uvlače se u mene poput straha.
Ruža je u zelenoj čaši,
djevojčica, koja je maločas poskakivala,
drži uže i bezglasno
pomiče usne.
Mrvice šećera na tanjuriću,
opušak,
kamenčići – uspomene s ljetovanja...
što od sveg toga prerasta u mržnju?
Jutros sam još učio voljeti
vjerujući kako stvarima
dajem privid potpunosti.
Moje hladno postojanje sada je samo
krhka opna što me izdvaja iz okoline.
Vidjeti sebe
ne znači podijeliti prazninu
s nekim tko se slučajno naginje nad stol,
tko nepokretno zuri
u nedotaknuto ništa,
tko iz progonjenog postaje
progonitelj.
Htio bih se založiti za nešto,
osjetiti vrijeme koje nije tek
bolećivo gađenje.
Možda me sada više i nema
u pogledu drugog,
možda upravo iščezavam poput krila galeba
s razglednice koja nepročitana leži
na stolu.
Negdje nasuprot
daju se poljupci koji nedvosmisleno
pozivaju na izgaranje,
na predaju bez ustezanja,
bez zapamćenog uloga.
Bio sam drveni tornjić na naslonu stolice.
Tanjur s nagnjilim voće.
Bio sam disk
koji je probijao šupljinu prostora.
Stoga sve mogu motriti mirno,
ne osjećati pri tom tvrdoću
vlastita pogleda.
Bio sam stvari koje izgovaraju
neka treća lica,
zapamćene slike koje naočigled
mijenjaju svoje obrise,

nježni drhtaj na godnjoj usni žene.
Sada mirno nabrajam to što sam
nekoć bio
ni najmanje zaokupljen vlastitim nasljeđem.
Sada sam nečija žila kucavica
što poput amajlije bliješti
s bijele plohe:
primitivna naprava koja neželjeno
preobražava u neku vrst
zaštitne aure,
a žudnju u jedva čujno došaptavanje.
Boli me vlastita odsutnost.
Nisam li to već jednom rekao?
Nisam li već založio
ovo vrijeme koje mi neprimjetno
izmiče iz očiju,
iz grla,
ispod nokta.
Čini mi se da tek sada shvaćam:
ljudska samoća nema ništa
osim vlastite slobode.
I to je, dakle, ono tiho zujanje
što dopire iz daljine
tražeći i najsitniju česticu u zraku
da bi postalo glasom,
zatim govorom,
zatim jasno artikuliranom rečenicom.
Priče su odavno dokrajčile
svaku uspomenu.

(“Točka bijega”)

DRUGDJE

Nijeme stvari!
Tko je govorio o njima?
Tko ih je natapao čežnjom,
tko ih je prezirao više od mene!
Bile su mi isprva strane,
nisam im nalazio značenja, činile su se
tako beskorisne.
Kao da su nahrupile iz nekog tuđeg vremena.
Osipale su se i pri najmanjem dodiru
naličile zaboravljenom, nestalom strahu
koji je gmizao po njihovoj koži
i ja sam onda osjećao svrab.
Boljelo me je do neizdrživosti.
Moja bi se ovisnost o njima
mogla svakako tumačiti.
Ništa nisam poduzimao da se toga lišim,
da izađem na svjetlo dana oslobođen
i siguran.
Bio sam čvrsto uvjeren
da sve što činim,
činim za svoje dobro.
To prije svega.
Ali dio te dobrote osjećao sam da dijelim,
da je rasipam okolo poput zraka,
poput tjelesne topline koja se osjeća pri
neposrednom dodiru.
Znojio sam se i tresao kao u groznici
kad bih osjetio slučajnu ravnodušnost.
Događale su se promjene
koje nisam mogao tumačiti drukčije
osim kao splašnjavanje zanosa.
Terapija je bila u vjeri, nadi
kako sve nije niti može biti jedina šansa.
Sjedim bosonog na pragu,
nožnim prstima pomičem kamičke što su ovdje
ostali nakon popodnevnog oluje.
Negdje leti muha i čujem njeno zujanje.
Stolica, nepročitane novine, knjige otvorene
na slučajno odabranoj stranici koja se nikad
nije
čitala više od polovice,
limenke porazbacane po stolu
i plastične čaše s davno osušenim kapljicama.
U susjedstvu je zvonio telefon,
na nebu su se skupljali oblaci
i zakrilili zvijezde koje sam samo malo ranije
vidio kao zbroj bljeskavih zrnaca.

Ne tražim izlaz,
ne čeznem za nekim sirovim osjećajem
čiji bi me nedostatak nekad ispunjavao očajem.
Hvatam se za rebra i osjećam
potpuno stanjenu kožu koja je zatvarala
beskrajnu šupljinu.
Mogao bih otići do drugog dijela sobe,
uputiti se prema spavaonici ili vratima
koja vode na stubište.
Mogao bih otvoriti vrata i kriknuti.
Mogao bih u pomaku,
u krik,
u šumu vode iz zahodskog kotlića
prepoznati znamenja koja se nazivaju
čudesnima.
Mogao bih.
Televizor je svijetlio bljedom zrnastom
svjetlošću,
a šum što je iz njega dolazio
osjećao sam *rascjepkanim*.
Čudeći se riječi koju sam pronašao,
svukao sam se.
Potpuno gol sjeo sam na stolicu,
zatim ispruženom nogom nastojao
pomaknuti televizor pomišljajući
na "*Taxi-driver*".
Srce mi je tuklo kao pri oproštaju,
želio sam vikati,
zatim sam se uputio do telefona
i ne podigavši slušalicu
okrenuo po koji put već
dobro poznati broj.
Žmirio sam
upijajući mirise, zvukove
što dopiru iz daleka.
Slike su se počele javljati dopunjene
šuštanjem.
Izgovarao sam početak molitve i nikako
se nisam mogao sjetiti
ostalih rečenica.
Kao sipa, kao visoko stablo, kao toranj
jednom – gdje? kada? – viđene crkve,
kao zrnce netom ohlađenog olova
koje se hvata s dva vrška prstiju.
Kao zebnja,
porculanska lutka,
istegnuta tetiva na nozi,
užarena kruna koju stavljaju
svrgnutom kralju na glavu.
Nepomični lik, što sam ga vidio u

jurećem vlaku i pomišljao na ubojstvo,
sada se strmoglavljuje niz padinu.
Tijesno je.
U podrumu je polumrak,
a naslagana je drva ispilio čovjek koji
je rođen gluhoonijem.
Netko je izvadio čašu iz kuhinjskog ormara,
netko se ispružio na krevetu
uživajući
u svojim tjelesnim sokovima.
Netko je primijetio kako svanjuje
dok je nadlanicom trljao oči,
a vlak je klizio.
U daljini su se vidjela gotovo sasvim
gola brda
i oštri mlazovi vode koja je padala s visine
postajući *vodopad*.
Mali pravokutnici ispod bili su uredno
obrađeni vrtovi i vinogradi.
I to se onda prepoznavalo
kao Švicarska.
Ja ne spavam.
Osjećam svoje noge,
svoj trbuh i ruke koje ga obavijaju.
Ja sam mala životinja koja je ispala
iz kaveza.
Nebo je crno, crno...
Moje su oči smeđe i lijepe dok nepomično
zure ispred,
dok munjevito izbacuju poglede
pune ispitivačke želje.
Okus u ustima je gorak,
a usne crne kao otrovne bobice.
Što ja to vidim?
Što osjećam?
Nisam raspoznavao stvari.
Nikoga nisam gurnuo s litice,
nikome nisam govorio o simptomima
bezizlaznog
očaja,
ničemu nisam tražio uzroke,
potiskivao sam zapamćeno duboko u sebe.
Iz straha,
iz ravnodušnosti
puštao sam da sve to buja,
zatim nastojao sve pretvoriti u beskrajno
tanašno tkanje
koje je vijorilo na oštrom vjetru.
Vidio sam. Čuo sam.
Vidim i čujem.

Svoje tijelo prepoznajem u dirljivoj snazi,
krhkoj ljepoti
koja zrači kroz iskidane obrise.
Zatim to nazivam znakovima raspoznavanja,
signalima koji upozoravaju:
“Pažnja! Nepostojanost!”
Nečije ruke uzimaju nož,
režu žućkastu veknu kruha
na tanke šnite;
slažu to zatim u košaricu.
Kruh je božja dobrota.
Njegove se mrvice ne bacaju po podu
već ih se pažljivo skuplja i daruje pticama.
I ptice nebeske nisu ništa drugo nego
duše umrlih koje blude kozmosom
tražeći nadomjestak za prokockanu sreću.
Otvorio sam vrata hladnjaka
i svjetlost zbog hladnoće nazivam
plavičastom.

Jogurt je također božja hrana
utisnuta u male bijele čašice.
Srčem tu hranu,
tu beskrajnu darežljivost
koju ne mogu razumjeti.
Ispred kuće prošao je automobil
i farovima isjekao sobu na kriške,
tako da prostor doživljavam
kao skučenost,
kao neizrecivu tjeskobu
koju bih ugurao u jantar
i tako preobrazio
u opipljivu vječnost.
Mrak je natopljen bešćutnim čuđenjem;
iziritiran postaje gotovo zlokoban.
Pesnica, težina lica, srce koje tuče
u odsjajima... xe tutto un cazzo!
Likovi s reklama,
pjesmice koje garantiraju Sreću,
Ljepotu, Najbolje –
polako sve prerasta u odjek
koji još mogu dohvatiti.
Bez čuđenja, bez iluzija
prepuštam se riječima
koje će me na kraju progutati.

(“Točka bijega”)

PISMO

Malo je nedostajalo pa da prva riječ
koju želim napisati bude
“*nekoć*”.

Takvim pomakom u neodređenu prošlost
mogao bih lako pogriješiti.

Ostati bez pokreta,
oslobođen onog pucketanja trenutaka
koji tijela ispunjavaju toplom strpljivošću.

Bez blaženog smiješka
što dozrijeva polagano.

Koji tlapnju obrće u glatku ljepotu.

Koji se može posrkati s usana,
zatim usisati kao utvaru
što daruje neki drugi ishod.

Kasno je.

Od prozora do vrata samo je
nekoliko koraka.

Kad zastanem,
obuzima me panika,
osjećam kako nadire prazno vrijeme:
s poda,

kroz pukotine zida u uglovima,
kako se počinju rojiti greške
kojih ranije nisam bio svjestan.

Pri pomisli na propušteno,
hvata me drhtavica.

Što osjećam? Što pružam?

Što mogu primiti?

“Pišem svojim tijelom”,
rekoh.

Biti bez obzira,
lagano cupkajući osvajati prazninu.

Napokon, zamahnuo sam glavom,
napokon, mogu se prisjećati.

Nisam povikao, nisam uzdahnuo,
nisam rukama mahao.

Sjedio sam.

Tupo zureći nastojao sam dohvatiti preostale
sitnice.

Pisaći stol shvaćao sam kao stroj
za brisanje zaborava,
a fini sloj prašine na njemu
kao otisak vremena.

S jedne fotografije dopire klicanje,
razdraganost uhvaćena u prolazu.

Hoću ukrotiti ono što bi se moglo
nazvati nedokučivim,

zatim to pretopiti u pismo –
očekivano,
primljeno,
zametnuto,
zauvijek izgubljeno.

Što čekaš? – povikah, čini mi se,
zaprepašteno.
U zgodnom trenutku mogu poskočiti,
tijelo izmikati kao krpu
i zauvijek biti lišen želje.
Erotizirajuće čestice
što su nas dijelile i spajale
sada su tek talog koji nam
može iskliznuti zauvijek.
Hoćeš li?
Mogao bih se ponovno uputiti
do prozora,
u granama prepoznati istu onu agresiju
koja je zračila s kože što sam je nekoć
milovao,
kože koje se sada jedva sjećam.
Ne mogu spavati.
Gledati, gledati nijemo,
bez riječi ostati,
bez čuđenja.
Osluškovati zvukove koji ne
predstavljaju savršeno ništa.
Da su barem riječi,
da ih mogu prisvojiti,
usisati u svoje tijelo i onda
spokojno odolijevati nespretnostima.
Dok udaram u tipke,
osjećam besciljno vrludanje
u vršcima prstiju.
Pišem li zaista svojim tijelom?
Ili je to čežnja što izbija van,
pohotljivo tražeći mjesto na
stranici papira?
Ili je to jednostavno
Ništa,
Praznina,
Mòra.
Odluka izmrvljena u sitna zrnca,
nerastopljeni kristali šećera
zalutali na gornjoj usni.

Dohvatio sam škare za papir

i s ukrasnog drveta počeo izrezivati
vrhove na listovima.
Odjednom sam otkrio *beskorisnost*
koja je preko listova curila
u tankim mlazovima
postajući samo hrpa praha.
Polizat ću taj prah,
ugurati ga u nosnice,
preobraziti se zatim u nešto što se
njiše i na najslabijem vjetru.
Uputit ću se možda van,
prepustiti se nepoznatim nagonima
tek navlaš upisanim u šarenicu oka
i žmirkati tražeći neku oštru
pukotinu na obzoru.
Ili ću ostati za pisaćim stolom,
s vremena na vrijeme zadrhtati
od iznova otkrivenog zadovoljstva,
pa glasno uzdahnuvši napisati
rečenicu koje sam se ranije klonio –

*“Nekoć, kad sam svaku grešku shvaćao
kao poraz,
vjerovao sam kako je voljeti veoma lako”.*

(“Točka bijega”)

POMAK, POMACI...

Vani, negdje sasvim blizu,
prolazio je netko nepoznat.
Moglo ga se čuti kako škripi,
kako zavija, kako se približava precizno
odabranom mjestu.
Sve je postalo drukčije:
tama se uvukla u meso istiskujući iz njega
slatke glasove.
Ljeskava plava svjetlost curila je iz
meko stisnutih pesnica.
Preobražavala se zatim u pojmove, kao:
nadmoć, bezoblično, šumno-prisutno.
Pojmovi su se postupno pretvarali u slike.
Slike su postajale događaji.
Događaji glasovi.
Glasovi tijela koja ih izgocaraju.
Tijela su bila samo usne.
Usne su govorile: "*Sve se dešava samo sada*".
Bio sam samo svijest koja osjeća,
koja ne uspijeva razlikovati.
Bio sam nekoć posjedovana stvar.
Lebdio sam.
Okolo, sve što se zbivalo okolo,
nisam mogao dohvatiti jer sam stiješnjen
unutar fino ispredene mreže.
Točnije – stisnut sam u prozirnu opnu
iza koje sam mogao tek prislušivati.
Riječi su bile bezbrižna proizvoljnost.
Netko ih je govorio i taj netko bio mi je
nedokučiv.
Znao sam: riječi nisu upućene meni.
Sricao sam ih samo zato da ih zapamtim.
Bolove u grlu doživljavao sam kao znakove
stigmatizacije.
Očajavanje je postalo gotovo primamljivo.
Čekao sam trenutak
kad ću nepovezana značenja
moći prevoditi u smislene rečenice.
Svaki sam trag želio zabilježiti,
strpljivo slagati u neprekinutu nit.
Žmirio sam i želio da se ovo nastavi
u beskonačnost.
U svakoj riječi bio je djelić mene.
Svi moji prošli događaji zbrinuti su
jednom za svagda.
Ali bilo je to samo priželjkivanje,
pokušaj da svoj egoizam podignem

na nezasluženi pijedestal.
ponosio sam se sobom.
Obožavao sam se.
Slutio sam kako se polako izdvajama iz
neželjenog,
kako postajem biće ispunjeno božanskim mirom,
a mir su bile riječi koje su nesputano
navirale, koje su se ravnomjerno
fiksirale na mojoj koži.
Gledao sam u njih i prepoznavao se.
Prestao sam se bojati predosjećaja
kako ću se
jednom ugušiti od prevelike želje za
samopotvrđivanjem.
Iz malih, skrivenih uglova mog čahurastog
obitavališta zračila je nada,
pomisao da treba zabilježiti
svaki šum, svaku brzu sliku
koja se zarije u svijest.
Stranice su postale gusto pletivo
straha i žudnje.
Tople brzice presijecale su polje
koje se prostiralo u nedogled.
Jesam li ptica koja će sve nadletjeti,
sve upiti u svoja dva žareća oka?
Mogao sam još sve vidjeti.
Još mogu imenovati činjenice
koje će se pretvoriti u prethodnu
rečenicu.
Zemlja se vrti mimo mene.
Posjedujem svoje zakone gravitacije,
svoju vlastitu putanju,
mjesto u izmišljenom poretku stvari.
Večer je, ili mi se samo tako čini.
Ispužio sam se osjećajući tjelesnu lakoću
kao nikad ranije.
Zvuk vjetra uvlači se u stranice knjige,
zatim se skrutne u ljepilu na hrptu,
zatim s primjerenom znatiželjom pokušavam
odgonetnuti gotovo sasvim uobličene priče.
Ali, stvari su bile mimo mene.
To sam već ranije osjetio
i kad sam se toga iznova sjetio,
došlo mi je da zaplačem.
Sažaljevaao sam se
ne osjećajući pri tom ni najmanje gađenje.
Ljudi se izjednačuju sa svojim sjenama
i tom se porivu odaju krajnje nesebično.
Nisam svoja sjena.
Prije da sam glas,

da sam slika,
da sam pokret.
Znak koji izlazi iz tijela poput sjemene tečnosti.
Koji oploduje vrijeme dajući nam mogućnost
da prepoznamo svoju nenapisanu povijest.
Zablistajmo, konačno, u svojoj kržljivoj sreći,
preпустimo se napastima.
Stopimo se prianjajući čvrsto jedno uz drugo,
gutajući neizrečene rečenice
koje izbijaju iz očiju.
Ponos nije sinonim za strast,
a strast nikako željena brutalnost
koja briše razlike.
Izmrvio sam granice,
jedva uočljive razmake koji stvar dijeli
od stvari, tijelo od drugog tijela,
a riječ od riječi.
Evo nas, dakle, tu smo.
Pomaci se dešavaju samo vani,
a vani neka netko drugi osluškuje
škripu koju sam nekoć prepoznao kao strah.
U krotkim koracima nepoznatih prolaznika
nema posebnih želja,
nema naših prohtjeva.
To su, možda, samo nagovještaji
- prešućeni, zatajeni, zapečaćeni –
ostavljeni za neku sljedeću rečenicu.

(“Točka bijega”)

INFINITIV

Kad se stvari pomaknu,
ostanu samo sjene.
Šutnja iz prinude,
hladan zrak.
Rekao sam ti da sam ruža, dašak noći
što dopire do nosnica.
Rekao sam: stvari, dobro usklađeni
odnosi. Rekao sam: sjene,
višak ljubavi koja nekoć
bijaše tek nepoznata žudnja.
Mali, nedodirljivi plamenovi
dotiču moje srce – bez prestanka,
bez jasnog razloga.
Kao opala latica, kao netko zagledan
u krijesnicu mirisne lipanjske noći,
kao nečujna praznina iza čvrsto
stisnutih usana.
U vlažnom pogledu
to se uljuljkuju naši slabo prikriveni
dokazi,
naše jedva još nade,
jedva prešutne izdaje.
Blaženi dodiri koji su sada tek
puko trajanje.
Među sjenama skrivaju se druge sjene.
Pomak će lako iznuditi drugi pomak.
Ja sam šutnja:
skrivena slova oblažu moje čelo.

(*“Točka bijega”*)

GLASOVI

Stojeći uza zid,
mogao sam još prepoznati užas
što se spušta niz stepenice.
Rukom zaklanja svijeću,
suzdržano se osmjehuje nudeći
tek sigurnu neizvjesnost.
Netko se zatim pomakao.
To je disanje kože
koja izdržava svu snagu mojeg pogleda.
Dotičem rame i zrak se raspršuje.
Nema obećanja,
opreza niti nade. Drugi sam.
Onaj koji izranja iz tjeskobe,
koji se uvlači u sjećanje.

Znam barem neke stvari:
rečenicama se odupiremo o djelić našeg
zajedničkog vremena.
Naš hod to je put kojemu
prinosimo nejasne glasove.
kažem: *“svirajte slađe smrt
je maestro iz Hrvatske”*
i imam stisnutu pesnicu zarivenu
u džep.
Imam strah koji me premašuje,
strah koji skrućuje srce.
Ideš li mu ususuret?
To je barem nešto što se osjeća,
što hvatamo dokazujući se.
Batrgamo se među riječima
kao znakovi interpunkcije
i ne značimo gotovo ništa.
A ipak tako pouzdano obilježavamo
naše zlačano prostranstvo.

Tvoje tijelo je vrt:
čežnja, obećani grob, nebeski mir.
Tvoje tijelo je ono što jasno izvikuje:
gledaj, to ja jesam.
Krhki smo među stvarima
što se rûne,
osipaju poput pješčana vremena.
Gutam tvoju tišinu.
Tišinu prevodim u zebnju,
zebnju u ruke koje povezuju udaljenosti.

Srce nastanjuju uvijek drugačiji glasovi,
a među njima samo je jedan što opominje:
čisto beznade.

Trajati bez dokaza, opravdavati se
u ljepoti drugog,
onog koji izdiše.

Viče smrt.

Viče glasnije.

Utapamo se u njemu,

a on viče –

“Sjaj sam. Rasulo”.

Moj je pogled onaj što ne posustaje.

U metežu pronalazi pojedinačno

i hucka na njega pse.

Kažem: bio sam.

Zadržao sam se na tvom licu

poput sjene.

Nedodirljiv sam.

Noću još ponavljam: bio sam.

Isto tako kažem: jesam.

(“Točka bijega”)

PRIBLIŽAVANJE

U ruci skrivam toplinu.
Tvoje tijelo prebacujem iz dlana u dlan,
s uzvišenom popustljivošću obrćem ti ključne
kosti.
Čudim se pri tom jasnoći
koja me prožima.
Htio bih to svakako izreći naglas,
tako da u riječima otkrijem tisuće i tisuće
malih lica koja se bespomoćno čude.
U tisućama i tisućama očiju
da prepoznam svoju vlastitu energiju,
naboj koji blješti do usijanjanja
i koji me preobražava u novo biće
- nalik anđelu.
Pogled anđela ne skriva žudnju,
ne raspiruje prazninu,
isključuje žaljenje,
briše neskladnosti.
Pogled anđela
to je pogled neprestanog rasta.
Slobodan sam.
Mogu dakle voljeti bez straha
i naprezanja.
Lice uz lice. Vrat uz vrat.
Glagol uz imenicu.
Pridjev preuzet iz nekog navlaš prepoznatog
osjećaja.
Ruka raspoznaje čuđenje i preuzima
odgovornost:
to je ruka koja je samo malo
ranije bila predmet za hvatanje,
predmet koji se mogao imenovati –
“tek da se nađe ako zatreba”.

Ne znam jesam li već rekao:
moje tijelo ne uobražava baš ništa.
Ono se rasplinjuje u šutnju:
potpuno jasno luči duboku želju
od letimičnih prohtijeva.
Barem je ovaj put tako.
Mjerim udaljenosti,
ustvari zrak koji nas dijeli i zatim zaj čin
doživljam kao očitovanje nakane.
Hoću i mogu. Hoćeš i možeš.
Bez poniznosti,
bez snebivanja,

bez iznuđenih odluka –
razmnožavamo se ubrzano ne umanjujući
si pri tom tjelesa.

Njihova gipkost naliči razlivenom srebru,
a ono što je najvažnije,
jest činjenica da se podudarnosti zatiru,
pomiču u sretno izabrano prošlo vrijeme.

Zamalo da te ne ispustim iz ruku,
iz jednog dlana dok te stavljam u drugi.
Rekao sam nešto potpuno neshvatljivo
čudeći se odakle naviru riječi,
odakle iznenadni osjećaj gubitka.
Nije vrijeme krivo što je protutnjalo mimo,
u tko zna kakve zaturene prostore
koje nikada nećemo dokučiti.
Potpuno je besmisleno
brojati izgubljene bliskosti,
velike doživljaje.
Vlastitu nesposobnost shvaćati kao
izigranu šansu
- jednom zauvijek.
Ljubim te.
Hoću onda prstima hvatati dio po dio
tvog tijela.
Izdvojiti izabrano
u dobro oblikovane hrpice.
Reći zatim svakoj od njih:
to si ti.
Tvoj strah je iščezao u šupljinu mog oka.
Dok te gledam,
utiskujem u tebe svoje sitne brige,
svoje skrivene želje,
nježnost svoje duše.
Svoja zanimanja pretačem iz sadašnjosti u
budućnost,
iz prošlosti u sadašnjost.
Gubim li snagu?
Prerasta li žudnja u žaljenje,
u bezizlazno kretanje “od – do”?

Skini mi s lica sve što je postalo kruto,
što ga pretvara u fino uobličenu prazninu.
Nastoj proniknuti u sasvim prepoznatljivo
zadovoljstvo koje se nameće kao zaklon.
Ne iziskuje to mnogo.
Evo, moguće je to učiniti sada
dok me hvataš za rame,

dok me prebacuješ iz dlana u dlan,
s uzvišenom popustljivošću
dok mi obrćeš ključne kosti.
Neka te ne čudi jasnoća koja prožima.
Tako, izreci to naglas.
Otkrit ćeš u riječima tisuće i tisuće
malih lica koja se bespomoćno čude.
U tisućama i tisućama očiju
prepoznat ćeš vlastitu energiju,
naboj koji blješti do usijanjanja
i koji nas preobražava u dva potpuno
nova bića
- nalik anđelima.

Izabrali smo odlazak kao luksuz.
Kao rad, kao neminovnost.
Nešto što istodobno obećava i užitek i prijetnju.
Što teče bez zalaganja,
što se vraća samo sretnim slučajem.
Tjelesna prepoznavanja
ne prerastaju u stvarno zadovoljstvo.
Višak samotnosti može nas sasvim sigurno
odbaciti u propast,
u neželjenu kolotečinu bez obveza,
u nešto što će nas sasvim sigurno unakaziti,
pretvoriti u trošne stvari,
u trivijalnosti bez želje za uljepšavanjem.
Ono što razdvaja i sabire
zbijeno je u vagone;
noćne vlakove u kojima se sanja vlastita smrt
ukliještena za rame,
u vrat,
u koštanu srž koja se može posrkati,
u krik i naglo bođenje,
u strah koji se postupno pretvara
u šutnju.
U nekom pokretu,
u sasvim izvjesnim rečenicama,
otkrivaju se fragmenti što pulsiraju.
U raspoznatljivim dodirima
čita se *Nada*,
zatim *Bespomoćna Blizina*
od koje se ne želi uzmaknuti.
Erotsko vezivanje postaje tek
silovito trzanje spolovila,
a nehinjena sreća nadomjestak za
izgubljeno vrijeme.
Čujem zvukove.
Jesu li to riječi?

Riječi koje odzvanjaju u uhu kao mala
prozračna bića
na baroknom iluzionističkom svodu.
Jesu li to razmaci?
Razmaci naglo stješnjeni?
Implozija koju je nemoguće odagnati?
Pisanje sve više naliči strahu
što obavlja tijelo
zaustavljajući ga na sasvim proizvoljno
odabranom mjestu.
Tijelo zatim postaje neka vrst idola,
bespomoćni grumen žudnje koji se hvata
rukom,
prebacuje iz šake u šaku,
dočeka uvijek kao spremna strast,
neka vrst milosti
koja će se onda godinama tješiti.
Sama, naravno.
U praznom prostoru –
između riječi i riječi,
ozmeđu uzdaha i uzdaha,
između seksualnog pražnjenja i
neutažene želje.
Između dva pogleda.
U ogledalu.
U srcu, u trbuhu i dlanovima.
U zapomaganju i jecaju.
U nesebičnom čuđenju.
U tišini.

(*“Točka bijega”*)

IME

Naravno da te prešućujem:
na brzinu izmišljam laži
kojima bih poticao sjećanje
na vrijeme kad nismo bili ništa osim riječi,
riječi koje su bujale i bujale
pretvarajući nas u gipku masu
svirepe iskrenosti.

Hladno je.

Osjećam se bespomoćno
i uz to veoma glupavo
dok se razmećem nekom vrsti samoljublja.

Zatim

u najbezizražajnijoj kretnji
prepoznajem znakove
očajničke želje za blizinom bez proturječja,
za plodnom tišinom
koja nesigurnost pretvara u prevrtljivu
smjelost.

Teško da mogu definirati
to stanje kad nismo bili
ni sasvim tužni, ni lišeni ratobornog
straha.

Kad smo lutali utiskujući
u predmete lica smrti.

Drhtim u mliječnoj svjetlosti
i osluškujem jutro

što dolazi veoma sporo:

kao dah,

kao tečno buđenje.

Kad se zaklope oči
tada iz sjećanja naviru slike gradova
utisnutih na brežuljke,
ocrtane plavetnilom Umbrije.

To su prije gnijezda u koja pohranjujemo
iznenada prepoznati stid.

To su rahle uspomene
koje nas povezuju u neprekinuti sistem
finitih obmana.

Ja sam taj koji je povikao
iz dubine ulice kao iz sna.

Ja sam taj koji je iz strpljivosti
izvlačio poučke,

a divlju odanost shvaćao
kao najsvetiji zakon.

Istina, apsurdan, ali neizbježan.

Znaš dobro iz kako gustog spleta odnosa
mogu iznijeti na svjetlo dana

ove riječi.
Lišće sasvim tromo opada s drveta
ispred prozora.
Ta tromost postaje odjednom metafora
za neko više stanje.
To nije tek navođenje činjenice, kao:
čitam ponovno Pavesea.
Mali pomaci na ljestvici nesigurnosti,
to je ono što želim reći,
čime završiti.
Međutim, netko izgovara:
“Naša krv je u hrastu”,
misleći pri tom kako je moguće
otrvati se nerazjašnjivim izmišljotinama.
Tu rečenicu nikako ne mogu prešutjeti
i uzimam je pun ustrajne prostodušnosti.
posežem još za čašom u kojoj
preostala kapljica
svjetluca kao zrno mržnje.
Sviće li?
Odlaziš, ali zakratko.
Sitni koraci odaju hrabrost.
Shvaćam ih kao znakove jasnih indicija,
kao nedvosmislenu odluku.
S praznine papira sada nadiru nova lica
koja bismo mogli zajednički posjedovati,
dijeliti ih
kao režnjeve zrela voća,
kao daške tamnog mirisa.
Dijeliti ih poput rečenica,
poput žustrih riječi od kojih smo jednom
ispleli kristalno prozirnu
ljusku
ispod koje više ne možemo umaknuti
bez posljedica.
Jedino što možemo jest da
promatramo predmete
koji nam ostaju uvijek izvan,
uvijek nedohvatljivi.
Da osluškujemo vlastito disanje,
čujemo možda rečenice trećih lica
i sve to doživljavamo
kao jedinstveni objekt
koga već i golo trajanje
obogaćuje posebnim značenjima.
I onda?
Onda –
život se polako počinje pamtiti.

(“*Točka bijega*”)

IMAMO SE

Okus paleži dolazi
kroz nevidljive pukotine.
Pucketaju suhe iglice
kao snijeg
po kojem se gazi u sasvim rano jutro.
Jesam li te prepoznao?
Dodiri
nam nisu podrazumijevali
odricanja,
a šutnja dosljednost.
Zapamtio sam sve.
Tragovi krvi
na bjeloočnicama
bili su znakovi nečeg drugog:
neiskazana se pohota prepoznaje
mnogo kasnije na mišici,
ramenu
koje se zavija plahtom
i pri tom istražuju razlozi
nenadanog oduševljenja.
Jesam li bio?
Jesam li išta rekao?
Odnos vremena i šutnje ne mjeri se
bezličnim nizanjem riječi.
Disanjem
te uvlačim u prostor
što sam ga zaokružio samo jenom gestom.
Svečanost se stoga nalazi uvijek
nadamak smrti.

(*“Točka bijega”*)

TKO GOVORI O SMRTI

Dok sam spavao pored mene
su se smjenjivali prizori
koje nisam hvatao i nisam uranjao u njih.
Imao sam čvrsto stisnute pesnice
koje sam si nešto ranije zario u trbuh,
iz grudi čupao nevjerojatne snove
samo zato da bih nešto posjedovao.
To me je zatim toliko potreslo
da sam još dugo ostao zaslijepljen
od straha.
U daljini su iščezavala bića
potpuno nejasnih obrisa,
gotovo nerazpoznatljiva.
Mali sedefasti fragmenti uobrazilje
utapali su se u potpuno prozračno nebo.
U trenutku kad sam osjetio
da je to samo dio sna,
osjetio sam da sam napušten.
Osjetio sam obamrlost,
šupljinu u svojem tijelu koja je postala
nenastanjeni prostor sjećanja.
Moj se glas utiskuje u tu šupljinu
i podriva me.
Glas mi naliči rukama
koje odmotavaju izmiješane priče.
Pronađeni početak stavljaju u usta,
pod spuštene očne kapke,
i pisanje postaje tromo,
ali ipak nekako organizirano.
Jezikom sam navlažio usne
osjetivši čistu erotsku žudnju
za riječima,
rečenicama koje su migoljile
ispod nepca poput bakterija.
Plašio sam se još uvijek otvoriti oči,
jer sam znao da bi me neki pogled mogao
rastočiti,
pretvoriti u krhotinekristala
koji bi se uništili od međusobnog trenja.
Pomislio sam
kako mi je srce zastalo
poput sata dok sam sanjao.
Biti napušten u snu,
izdan u ljubavi
koja se silovito napinje,
raste do granice prsnuća,
to je užas koji se nikako ne može razumjeti.

Tražio sam dušu koja bi poput ovoja
prekrivala tijelo,
zatim su mi u glavi odjekivale riječi
nikad glasno izrečene,
ali riječi sabijene u čvrsto postojane
rečenice.

Znali smo te rečenice.

U dnu pejzaža Cime di Conegliano
nedostajao je anđeo s posljednjeg suda
što sam ga vidio u ubožnici u Beauneu.

Taj me anđeo gleda ravno u oči
dok s dva prsta uzdignute desnice
pridrži vagu Odluke.

Zato i žmirim gotovo pohlepno uranjajući
u neprobojnu tamu.

Ovako složen pejzaž naliči
letimičnim slikama
koje sam smatrao tog časa svojima,
slikama prema kojima gajim odnos
sebičnog posjedovanja.

Zaronit ću lice u jastuk.

Otkloniti vidljivost i preobraziti se potpuno
u tišinu za kojom baš i nisam čeznuo.

Udišem zrak polagano,
udišem ga rijetko kao ronilac.

Tijelo pored sebe osjećam kao toplinu
koja je možda samo izmišljotina.

Uranjaš li u plahtu kao u kožu
tražeći i od nje snagu što iscjeljuje?

Utiskuješ li u nju zavodljivost
neprolaznog trenutka?

U dnu krajolika zbijen je grad s tornjevima,
s neobičnim obrambenim zidom
koji ovaj dio istiskuje iz beskrajnog zelenila.

Anđeo zatim spušta ruku,
stišće pesnicu,

a krila mu odjednom postaju nalik krljušti
koja se počinje osipati.

Onda trepne isprva samo jednim okom,
zatim i drugim,

pa mu se na licu ukažu žudnja i pobuna,
tragovi prirodnog zakona.

iz trena u tren

pojavljuju se prizori natopljeni energijom
koju smo jednom nazivali

očaranošću,

slijepom požudom dva beskrajno slobodna
bića,

energijom

koju smo pretakali iz tijela u tijelo,
iz sna u san,
pomicali od mlakog popodnevnog poćinka
do ranih jutarnjih rastakanja,
neprimjetnih preobraćaja
koji su brisali vrijeme.
Pamtim li ti kosu?
Koću na preponama?
Osjećam li ti grudi,
tamnu hrpicu dlaka koje ispod pupka
sanjaju potpuno nevezane snove?
Nisam nikome dvojnik.
sam sam.
Dojmovi se prepoznaju kao impulsi koje
moćemo
ćuti jedino koćom,
a i to “ćuti” sasvim je svejedno.
Otvaram pesnice i tom ćinu dajem
izuzetna znaćenja koja bi se s malo
nepromišljenosti mogla lako pobrkati.
Tog mi se trenutka ćini kako će se tama,
kako će se svjetlost pretvoriti u nći
nalik beskrajno finoj preći.
zatim ću pustiti da sve to
iščezne i prostor s naće zajednićke plahte
i razmaknutih jastuka bit će prostor
koji ćemo jedino mi ozraćiti
stupnjem svojih nepostojanih rijeći,
svojih tragova
što nas u nesmanjenoj oćtrini
pomiću prema iznenada otkrivenom
Razlogu.
Vani je moćda jutro.
Ne postoji “vani”.
Izmislili smo namjerno nešto nalik
klizavom otjecanju vremena,
a što je sasvim dovoljno za boravak koji
iskljućuje
odricanja,
kompromise,
iznućivanja.
Obuzeti jedno drugim,
postajemo iskljućivi,
škrći za dogaćaje izvan nas.
Obuzeti isprva prepoznavanjem,
zatim radoću i na kraju snaćnim oćaranjem,
ostaje nam joć jedino strah od njećnosti
koja nas moće nadvisiti.
Sumnja se prepoznaje kao telefonski signal
“zauzeto!” –

sumnja je neprobojna granica
koja sprečava da glas dopre do željenog uha.
Moja koža je glas.
Ona se rasipa poput sjemena koje dokraja
ne može zaustaviti čak ni tvoje tijelo.
Blag sam. Budan i jak.
Imam stisnute očne kapke,
usne neznatno razmaknute.
Kroz tijelo mi struje riječi šireći toplinu
kojom te svakako želim zadržati uza se.
Nije to sebičnost koja rastužuje.
To je nužda, čudesna prisila
pred kojom ostajemo bespomoćni.
Otisnemo li se sada samo malo
s ovog izmišljenog prostora,
iz ove žudnje koja pojmove uobličuje
u beskraj sudbonosnih slika,
najtananije stvari nestat će zauvijek
negdje u kovitlacu,
brzim nesporazumima.
Negdje na ljuski ogledala,
u opipljivoj šutnji.

(*“Točka bijega”*)

ODNOSNE ZAMJENICE

Oni koji izvikuju ranjenim glasom,
skriveni u kućama što naliče
mrtvom domu,
onima koji preneraženi zastanu pred
vratima,
okrenu se i trkom odmagle nazad.
Oni koji dovlače sa sobom sirotane,
odjevene u isprane košulje,
nikada dobro počešljane,
uvijek pomalo nepristojne.
Oni koji ne traže pomoć
i koji nikad ne gube nadu,
koji sažaljivo gledaju
na idole svevišnje moći,
koji mrtvima govore začuđeno,
žive koji sahranjuju u obrednim pjesmama.
Oni o kojima se govori pogledom
u savršenoj tišini,
oni koje možemo uvijek zateći
pokunjene, s rukama u džepu,
čija je mržnja žestoka kao krik.
uvijek spremni za napad,
uvijek sabrani u obrani,
izgovaraju imena savršenom jasnoćom,
traže privid, zamke u odnosima.
Osjetljivi na sjene,
skrivaju se u riječima,
u klizavom prostoru,
u muklom odjeku.
Koji rasipaju tekuće vapno istom strašću
kojom bogovi rasipaju sjeme
iz svojih gipkih spolovila,
oni hvataju smrt, brišu daljine,
a vrijeme gutaju dirljivom pohlepom.

Oni koji jednim pokretom
sažimaju povijesne činjenice,
koji stegnuto grlo osjećaju
kao prirodno stanje svog
neprobuđenog tijela.
Vidim vas, vidim vas sve.
Vidim, ali ne u snu.
Vidim na neodređenoj udaljenosti
s lažnim sjajem iznad glave.
Vidim kao lelujava bića iz prostora
deklinacije,
kao “tko, što”.

Kao "komu, čemu".
Kao oj! u vokativu.
I osmjehujem se.
Ali to je ipak privid stanja,
željeno sredstvo za imenovanje stvari.
Ono što iščezava buđenjem,
mogućim izgovorom,
ono što je nagriženo sumnjom
i što postaje krajnje besmisleno.
Ono što je gola riječ,
čemu prijeti opasnost od rečenice.
Ono što osjećam kao talog mučnine,
kao puku potvrdu vlastite odsutnosti.

("Točka bijega")

PRISUTNOST TIJELA

Zastajem na prozoru. Tuđi me
pogled polako sustiže. Još računam:
prisutan – odsutan, ovdje – tamo.
Rastvaram se samo u pamćenju,
kao knjiga, kao naizust
izrečena brojalica. Dotičem ti
rame, glatku oblinu ispod koje
se prostiru uspomene.
Kao da nisi svoja put,
kao da si zaboravljena lutka
ostavljena u jasicama i
podložna različitim namjenama.
Osluškujem te osluškujući
svoj san. Na zamračenom staklu,
kao s ekrana, izranjaju
beskrajne mogućnosti.
Bijeg u vlastito srce
ostaje uvijek posljednji izlaz.
Zato obećavaš da nećeš zaspati.
Ja ću, međutim, skliznuti među kazaljke
i ovdje vjerojatno naći
svoj idealan krajolik:
zvjezdan i konačan poput arsenika.

(“Prah”)

BEZ KRAJA

Negdje sasvim blizu, možda u rečenici
djeteta, možda u pokretu koji je
opisivao hinjenu odlučnost, negdje,
u svakom slučaju, gdje se sreća
ne daje u velikim obrocima.
Lebdi paučina nad vratima,
topao zvuk završava u glasicama.
Smjestio sam se u sve
nabrojano i pokušao izvući kakvu
pouku. Dojam. Da ugradim to
u svoj prevrtljivi kaleidoskop.
Kao zrnca svjetlosti u katedralu.

Negdje, ni blizu ni sasvim daleko,
slušam kako šapuću sanjači.
U čašama su nagnjili neveni,
nečiji lijek na noćnom ormariću
odolijeva znatiželji.
Vlažne, hladne usne govore:
ja plačem. No, to je samo u prolazu.
To se lako zaboravi i pouzdano
ne ostavlja traga.
Mozart se na samrti još uspijevao
cjenkati s Bogom.
Mislio je kako iza njega ostaje
još tako mnogo neizrečenoga.
A Bog je znao više i stoga mu
sve opraštao.

Onaj zadnji izdanak paučine koja tu
mirno treperi, onaj glas koji se više
ne čuje, to su točke u kojima
se dodiruju krajnosti. Koje
cjenkanje umirućeg približavaju
božjem uhu. Koje iz dva stakalca
kaleidoskopa stvaraju beskonačnost.

(*“Prah”*)

ŽIVOT JE SAN

Ptice, leptiri, vjeverice, kukci...
sve ostale šare iscrtane na
podlozi sanjivog vremena.
Zatim bliski predmeti,
nečiji glas, nečiji topao zagrljaj.
Zatim nijekanje koje boli
do kostiju, zatim nježan ugriz u rame.
Zatim, zatim...
Koliko još riječi,
koliko čeznutljivih pogleda nestaje
bez ikakvog traga?

Provlačimo se kroz uspomene
kao nevješte krtice.
S novčićem na očnom kapku,
s rukama na srcu.
Prognanici postaju moreplovci:
iskusni u davanju, otporni na ljubav bližnjega.
Ušuljali su se neprimjetno
u sliku naše stvarnosti:
kao ptice u gnijezdu.
kao leptiri na grančici jasmína,
kao ukočena vjeverica uz ogradu.
Grijemo se njihovim dahom
potiskujući ih s jezika
na nepce, s nepca u nosnu šupljinu.
Odatle u glas. U tiho, tiho poricanje.

(*"Prah"*)

TRAG ANĐELA

Rastemo u sebi:
nazočni jedno u drugome.
Postao sam vremenom zaboravan
i iz svojih navika ne izvlačim
nikakve pouke.
Oslanjajući se na zapamćeno tijelo,
bezbroy puta ponovljene rečenice,
ne znam da li uopće vjerujem
da si to ti. Sebe ne mogu vidjeti.
To što govorim, ništa mi ne
znači.
Iz dlana ne teku potoci svete krvi.
Rog izobilja postoji
tek na štukaturama.
Rečenica završava upitnikom,
ili uopće ne završava.
Udišem tvoju odsutnost
i ti me udišeš.
Jer me nema, jer sam samo
svijetli tračak praha.

(*"Prah"*)

ODSUTNOST

Biti u svojim snovima
kao u tuđem gnijezdu:
izgnan i oslobođen žudnje.
Biti, jednostavno, kao maska
na licu mrtvaca, trag meteora.

U riječima svaka praznina
ima svoje mjesto. Svoj
nepomičan izraz poput
otiska u vosku.
Simboli tuge,
dah pjesnika, zametnuti pozdravi,
količina sasvim neprovjerene
vrijednosti – eto, tu se saplićem.

Moje djetinjstvo kao da je
porazmještanu u nekim nedohvatljivim
bocama. Kad jedna naprsne,
postavljaju se pitanja:
sasvim neodređena, sasvim neobavezna.
Tek kasnije, kad otkrijem pod
prstima nepodnošljivost i tiho,
monotono zujanje u ušima,
postaje kasno za argumente.

Život pjesnika nije tek drijemež
zvijezda, zalutali bumbar
u zaustavljenom pogledu.
U vlastitim snovima
svaka iznenada otkrivena harmonija
ravna je očaju.

(*“Prah”*)

SVIJET GLEDAM ČITAVIM TIJELOM

Odbacujem vrijeme kao latice
margarete: jesam – nisam,
jesam – nisam... Moj vidokrug
čas je krajnje sužen, čas
prostran poput nepodnošljivosti.
Znam svoj dug, znam što
govorim, kako riječi izdvajam
iz košare slažući ih
kao karte u pasijansu.

Nevidljivi igrači vjeruju u slučaj
dok izranjaju iz napjeva.
Ja se razlijevam jer mogu
činiti sve drugačije. Jer nisam.
Ispod prozora cvate grm. Pčele su
zujale, zemlja se sušila.
Tračak nade postajao sve
dohvatljiviji. Sasvim blizu,
vjerojatno u slijedećoj rečenici.
Nisam – jesam. Nisam – jesam.

(*“Prah”*)

TRENUTAK PREDAHA

Ista pitanja: kao jučer,
kao danas, kao sutra.
Kao nikada. U snovima se
tako lijepo pamti.
Svaki dah postaje kristal,
svaka nježnost topla riječ
iz spomenara. Zato što trajemo
tako nesigurno, tako kratko,
ništa nam ne nedostaje osim uspomena.
Zrak smo zamijenili pametnim
savjetima, želje izlikom.
Ili nuždom.
Ali samo
snovi ostaju među prstima.
Samo u njih uranjamo kao u
vlastitu tekućinu. Da li je to
mòra, ili sasvim slučajan odgovor?
Svejedno je. Ionako sam umoran.
Možda tek nečija izmišljotina.

(“*Prah*”)

PRILOŠKE OZNAKE

Odjednom sam svoje doživljaje
vidio samo kao riječi. Nekoć
davno napisane pjesme govorele
su o svojim iskustvima. Tuga,
ljepota, banalnost i uzvišenost.
Koliko riječi, koliko mučne
prvrženosti. Potpuno proizvoljni
znakovi interpunkcije stvaraju koristan
prostor u koji se uvijek može
posegnuti. Pouzdane zalihe
obrću trenutak gorčine
u umornu ravnodušnost.
Mrvice sjećanja, zvuk nečijeg
glasa, sasvim bezimenog: to sam još ja.
To si ti. Mi, vi, neki –
čije otkucaje jedva da je
moguće pamtiti.
Ispod vjeđa nepoznati se pejzaži
pojavljuju kao simboli.
Oprezno ih iščitavam i, kimajući glavom,
izdvajam na uobičajena mjesta.
Tako nekako trajemo.
ne znam već. Ne znam.
Ionako smo postali tek pojedinosti.

(“Prah”)

USPOMENA

Jer mi nedostaju rečenice,
gubim osjećaj i za riječi.
Hvatam ih i raspoređujem
bez predrasuda. Ono što zatim
mogu vidjeti naliči panorami
imaginarnih gradova. Kada su
želje uskraćene, nemoguće je
stići izabranom cilju.

U lakom drijemežu pucketaju
sličice koje ne mogu opisati.
Mlaki, vlažni vjetar pokreće
lišće na obližnjim vočkama.
Samo na trenutak, ali zaista samo
na časak, pričinilo mi se kako
i sâm lebdim u općem zelenilu.
Kako svoje ljeskave sličice počinjem
sagledavati u jasnim obrisima,
s težinom koju mogu ispustiti.
Onda riječ ovije predmet,
onda slika padne s nepostojećeg zida,
uzdah postane grč. Tiho, rastakajuće
bljedilo ispuni usnu šupljinu i
riječ uz riječ nikako da oblikuje rečenicu.

(“Prah”)

NASLJEĐE

Smrt ovdje ima čisti lik:
bez godina, bez oznake staleža.
Lice djeteta bez snova.
Odapinje strijelu u točnu metu
koju nijedna sumnja ne može pomaknuti.
Muškarci joj prilaze prkosno i čedno,
žene s toplom, sanjivom pesnicom.

Na goblenu
ljubav vodi smrt za ruku,
a čežnja nasmiješenu vjernost.
Vrline pripadaju drugim prostranstvima,
onima s kojih je ravnodušnost
ishlapjela poput kapljice mlijeka.

Čekali smo je, čekali,
i onda zaboravili na nju.
Tako jedan vijek, tako drugi,
tako cijelu dugu, dugu noć.
Topao čaj koji smo posrkali
ostavio je na dnu tek lagan talog.
I što nam je preostalo?
Ne znam.
Prigrilit će nas tek nestvarna budućnost.

(*“Prah”*)

POLAKO

Kroz pogled klizi vrijeme.
Zaustavljam ga dlanom
i usmjeravam u druga prostranstva.
U predjelima blizu srca
uvijek ostane nešto nepredviđeno.
Iznenada se preobrazi u uspomenu,
gladak, drhtav glas. Mahovina
ostaje zelena i kada sasvim zaboravim
na nju. Tako je i s tobom.
kada kažeš da sam bio ranije,
to čujem kao spočitavanje.

Tko zna ima li me zaista
u opažajima ili sam samo dah.
U snove nije nikada siguran povratak.
Tako da se može naknadno odlučiti:
ostati, pa krenuti. Pa se rastočiti.
Zašto ne?
Spušta se noć,
ili je to svitanje? Ili to blijede
naši likovi kao da smo na fotografiji
što dogorijeva. Mjesec, zvijezde,
dani, godine... to je moja
ranjivost. To me čini zahtijevnim.

(*"Prah"*)

POSLIJE

U pjesmama to uvijek izgleda drugačije.
Kada čitam rečenice koje drugi pišu,
sve mi se čini jasnim i laganim.
Kao list papira koji još odolijeva vatri,
koji jedva da osjeća znakove pepela
na sebi. U mojem dvorištu
pepeo je tako sveobuhvatan.
Poput varke, poput slike koja ushićuje.

Mnogi pišu o izgubljenoj ljepoti,
o nesreći koja dolazi iznenada i uvlači se
u neko tiho, napušteno srce.
Želio bih, međutim, nešto reći
o svojem dvorištu i velikoj rijeci
koja bi se trebala vidjeti s prozora.
O jasenu i dvjema lipama kojih
od neki dan više nema.

Mehanizam bajke postao mi je odjednom
sasvim nedokučiv.
Onaj pepeo koji se osipa s prozora,
ona crna čađ koja je još jučer
bila stol, krevet ili knjige,
nečiji život o kojemu se nije mnogo razmišljalo,
to mi stoji u grlu i zamagljuje vidik.
Kada zamahnem rukom,
hoću li još išta moći osjetiti?

(“Prah”)

SJENA POKRIVA SJENU

Nema više povratka.
Čak su i uspomene samo izvjesnost
koja može postojati neko vrijeme.
I onda – ništa. Ništa.
Čak su i riječi nerazumljive.
Neupotrebljive i beskorisne.
Samo java uokolo. Snovi koji
su bili, bili su. Sva mudrost
je u prašini, u ruševinama i
sasušenoj krvi pred ulaznim vratima.
Preostale knjige nemaju
baš nikakve svrhe. Možda postanu
tek herbariji, neka vrst krletke,
predmeti nepoznate težine.
Na bijeloj plahti bijela
ljudska koža. Teški kapci,
prozračne jagodice i oštra sjena
minulog vremena. Suhi
razgovori lome riječi i
stvaraju iz njih vatromete.
Desilo mi se toliko toga
da mogu jedino šutjeti.
Opisati, sabrati, reći nekome –
to ne. Pregršt pepela pokriva
moj stol kada zaklopim oči.
Ruke to onda pomiču s jednog
kraja na drugi i tako prođe
cijela vječnost. Bljesak na prozoru,
šum u koji se istopila melodija,
ljubav koju se nekada sanjalo –
kamo sa svim tim talogom?
U žilama mi pucketa ono što
je još preostalo, a drugdje
više niti nema mjesta.

(“Prah”)

PRAH

Kroz oblake, kroz kišu
ne dopire nikakav šum.

Slike polako klize, istječu.
Rastaču se u bubnjićima

i ispod kapaka. Slučajan
pogled još može odlutati.

Glas više ne može. Svoje
srce stežem u ruci,

a u njemu ječi praznina.
Limena, suha praznina.

(*"Prah"*)

IZMEĐU

Ostajem upisan u nekom prošupljenom
srcu čitav jedan ljudski vijek.
Dostojanstveno izdvojen
kao riječ u formularu.
Krhke su moje nade.
Okrećem se za svojom sjenom
i nastaviti ću, dakako, živjeti
nimalo začuđen, vjerojatno niti
razočaran. Prazne priče,
igra skrivača s potpuno nepoznatima.
da se zapamti sve to,
da se unese u neki priručni registar –
koje koristi od svega toga...
Tužno, žućkasto blato
jedino je počivalište.
Ili samo privid.
Nakon beskrajnih razgovora
otupjela je želja za savršenstvom.
Ili jučer, ili sutra –
postaje sasvim svejedno.
Kao između dva uzdaha.

(*“Prah”*)

U OGLEDALU

Sada izranjaš iz moje rečenice.
Nema sjećanja, nema utjehe
koja bi te osokolila.
Nostalgija, tužno prepričavanje,
jedva prepjev, jedva razumijevanje.
U vlastitom srcu, kao u zjenici
oka, uvijek zatitra neka oštra
praznina. U koju te onda
stavljam kao lik iz dnevnika.
Kao suvišan kadar kod montaže.
Kao osvojeno vrijeme.

(*"Prah"*)

OPROŠTAJ

U tuđoj biografiji uvijek postoji
nada da sačuvam dio sebe. Onda
se budim i postojim negdje drugdje:
daleko, gotovo nečujan, gotovo nevidljiv.

Nekoliko je sekundi prošlo, a srce
mi nije zatitralo. Tek se leluja,
traži, ali ne pada. Ne podrhtava
od bolećive usamljenosti.

U tuđem srcu moje srce sudjeluje
u sitnim diobama. Osmjehnuo sam se.
Prepoznao sam se i pokušavam
još jednom sve provjeriti.

(*"Prah"*)

OTISAK OLOVKE

Štogaod da dotaknem,
dodirne me vrijeme.
tako strpljivost, oprez

nepodnošljivu blizinu.
Meki predmeti postaju
osobine, a osobine stvari.

Samo stvari.
U bilježnici se odjednom
budim kao gipka ruka,

točnije – pokret. Budim se
u tekućini. Kao
melodija što odzvanja u

sobi usnulih mladenaca.
Lebdim i postojim uvijek
u bijegu. Jer sam uzdah.

Pomisli samo kako je dobra
priroda kada me mijenja poput
novca. Kad u svakom

mojem zrcu vidi dosljednost,
vjernost. Upravo tako:
dosljednost i vjernost.

(*“Prah”*)

DRUGOM STRANOM

Kaže kako više nema vremena.
Opalo je lišće, dani
se osipaju kao podsmjesi.
Skoro će netko doputovati –
neočekivan, nepoželjan.
Mogu se prisjećati:
kravata, glazba što dopire iz susjedstva,
pokošena trava, mačke pod prozorom.
Onda opet ništa.
Stalno, neprestano.

Više nemam vremena,
kažem, otirući nadlanicom suho čelo.
U kućama ječi odsutnost.
Ispod vjeđa raste nešto nedohvatljivo.
To su riječi koje slažem kao
voće na stolu.
Postajem zarez, točka, ispušteno slovo.
Ni rečenica, ni uspomena.
Pa, doviđenja,
kažem, topeći se kao žed u pljuvački.

DAH

Poezija gori, ali slabim plamenom.
Njezina svjetlost dotrajava
dugo silaznim naglaskom.
U dahu završi,
u disanje se pretvara. Nečujno.
Kao ugasli hropac,
tako skončava svaka riječ.

Plamen, pepeo, žar i čađ –
to je ono tiho, jedva prepoznatljivo
prostranstvo koje me okružuje.
Ne nadaj se, sitni stvore,
koji noću traži i ne nalazi.
Koji mimo svake predvidivosti
iščezne u tuđi pogled,
ili se zaustavi na suhom dlanu kada
tiho i odlučno ispituje nečije toplo stegno.

Što sve stane u tvoju urnu,
poezijo,
osim ovog disanja?
Nečega što bijaše,
nečega što se izgubilo
u bljedoći jedva čujnog pijeska iz klepsidre.
Što se uskratilo poput pozdrava.